

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Νεοφύτου Βάμβα 6, 106 74 Αθήνα, Τηλ.: 210 72 33 221-2, Fax: 210 72 33 217

Website: www.nchr.gr E-mail: info@nchr.gr

**Συνεισφορά της ΕΕΔΑ στο
στο πλαίσιο εκπόνησης της Νέας Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική
Ένταξη των Ρομά για την περίοδο 2021-2027**

Μάρτιος 2021

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) είναι το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της ελληνικής Πολιτείας σε θέματα προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Συστάθηκε το 1998 και λειτουργεί με τον Ν. 4780/2021 σύμφωνα με κανόνες των Ηνωμένων Εθνών, τις «Αρχές των Παρισίων». Σε αυτήν μετέχουν πρόσωπα οριζόμενα από δεκαεννέα φορείς (ανεξάρτητες Αρχές, πανεπιστημιακές σχολές νομικών και πολιτικών επιστημών, συνδικαλιστικές οργανώσεις, ΜΚΟ και υπουργεία).

Περιεχόμενα

Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	4
1 ^{ος} Στόχος: «Καταπολέμηση και πρόληψη του αντισιγγανισμού και των διακρίσεων»..	8
Καταγραφή υφιστάμενης κατάστασης και αντιπροσωπευτικές δράσεις της ΕΕΔΑ κατά την περίοδο 2011-2020	8
Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	8
Δράσεις προώθησης των δικαιωμάτων των Ρομά.....	9
Δράσεις εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης.....	9
Καταγγελίες.....	10
Προτεινόμενες δράσεις της ΕΕΔΑ ως προς το περιεχόμενο της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2027 σε σχέση με τον 1 ^ο Στόχο	10
Αξιοποίηση των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.....	10
Δράσεις ευαισθητοποίησης των Ρομά και εκπαίδευση επαγγελματιών.....	10
Δράσεις εκπαίδευσης.....	11
2 ^{ος} Στόχος: «Προώθηση της συμμετοχής των Ρομά μέσω ενδυνάμωσης, συνεργασίας και εμπιστοσύνης»	12
Καταγραφή υφιστάμενης κατάστασης και αντιπροσωπευτικές δράσεις της ΕΕΔΑ κατά την περίοδο 2011-2020	12
Διάλογος.....	12
Συμμετοχή των Ρομά στη διαμόρφωση και παρακολούθηση πολιτικών και μέτρων ένταξης.....	13
Πρόσβαση στην Δικαιοσύνη – Πρόγραμμα JUSTROM	14
Προτεινόμενες δράσεις της ΕΕΔΑ ως προς το περιεχόμενο της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2027 σε σχέση με τον 2 ^ο Στόχο	15
Δημιουργία σταθερού ανοιχτού διαύλου δημόσιου διαπολιτισμικού διαλόγου.....	15
Συντονισμός και ανάπτυξη ικανοτήτων για τη συμμετοχή των Ρομά στη διαμόρφωση και παρακολούθηση πολιτικών και μέτρων ένταξης.....	15
3 ^{ος} Στόχος: «Καταπολέμηση και πρόληψη της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά και μείωση του κοινωνικοοικονομικού χάσματος μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού».....	17
Καταγραφή υφιστάμενης κατάστασης και αντιπροσωπευτικές δράσεις της ΕΕΔΑ κατά την περίοδο 2011-2020	17
Συνθήκες διαβίωσης.....	17
Στέγαση	17
Δικαίωμα στο νερό	18
Δημοτολογικές εκκρεμότητες.....	19
Ιθαγένεια.....	20
Γυναίκες Ρομά	21

Παιδιά Ρομά.....	22
Ρομά και Covid -19.....	22
Προτεινόμενες δράσεις της ΕΕΔΑ ως προς το περιεχόμενο της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2027 σε σχέση με τον 3 ^ο Στόχο	23
Δικαίωμα στο Νερό.....	23
Γυναίκες Ρομά	25
Παιδιά Ρομά.....	25
Ρομά και Covid -19.....	26
ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΡΑΣΕΩΝ.....	28

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), **το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της ελληνικής Πολιτείας σε θέματα προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου**, έχει μεταξύ των κατά τον νόμο αρμοδιοτήτων της, τη συνεχή επισήμανση σε όλα τα όργανα της Πολιτείας της ανάγκης αποτελεσματικής κατοχύρωσης των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τη διαρκή παρακολούθηση των εξελίξεων που σχετίζονται με το καθεστώς των δικαιωμάτων στην Ελλάδα και το εξωτερικό, την ενημέρωση της κοινής γνώμης για τους σχετικούς κινδύνους παραβίασης που ελλοχεύουν, και προπαντός την παροχή συμβουλών προς την ελληνική Πολιτεία για τη χάραξη σωστής κεντρικής πολιτικής για θέματα που άπτονται των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Η ΕΕΔΑ διαθέτει **πλουραλιστική σύνθεση** με 19 μέλη που υποδεικνύονται από ΜΚΟ, Συνδικαλιστικές οργανώσεις, Ανεξάρτητες Αρχές, Πανεπιστήμια, Δικηγορικούς Συλλόγους, και στην οποία μετέχουν ως λειτουργικοί σύνδεσμοι εκπρόσωποι των πολιτικών κομμάτων, του Κοινοβουλίου και της διοίκησης. Πρέπει να σημειωθεί ότι, **μεταξύ των μελών της, υποδεικνύεται και μέλος από την Πανελλαδική Συνομοσπονδία Ελλήνων Ρομ (ΕΛΛΑΝ ΠΑΣΣΕ)**, το οποίο συμμετέχει με δικαίωμα ψήφου στην Ολομέλεια της Επιτροπής.

Η Εθνική Επιτροπή, ως ο Εθνικός Θεσμός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΘΑΔ) στην Ελλάδα, παρακολουθεί στενά από την ίδρυση της τα ζητήματα μεταχείρισης των Ρομά αποδίδοντας ύψιστη σημασία στη διαφύλαξη των δικαιωμάτων τους.¹ Λαμβάνοντας υπόψη και παρακολουθώντας τις εξελίξεις σε τοπικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, **η ΕΕΔΑ καλωσορίζει την πρωτοβουλία της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης & Καταπολέμησης της Φτώχειας για εκπόνηση της «Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά 2021-2027»**. Υπό το πρίσμα αυτό, η ΕΕΔΑ καλωσορίζει επίσης και ευθυγραμμίζεται με τις προτάσεις και διαπιστώσεις που διατυπώνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην Ανακοίνωσή της προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο: **«Μια Ένωση ισότητας: στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά»** (COM(2020) 620 final),² για την περίοδο 2020-2030, σύμφωνα με τις οποίες στόχος θα πρέπει να είναι η αντιμετώπιση του κοινωνικοοικονομικού αποκλεισμού των Ρομά και η καταπολέμηση των διακρίσεων σε βάρος τους (αντιτσιγγανισμός) μέσω της **προώθησης της ισότιμης πρόσβασης στην εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγεία και τη στέγαση**.

¹ Η προστασία των δικαιωμάτων των Ρομά στην Ελλάδα: Κατάλογος κειμένων της ΕΕΔΑ και Διεθνών Οργάνων

² Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, «Μια Ένωση ισότητας: στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά» (COM(2020) 620) final

Βλ. επίσης σχετικά και: Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών - Μια Ένωση ισότητας: σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020-2025.

Για τη χάραξη μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για τους Ρομά στη χώρα μας, η Εθνική Επιτροπή τονίζει ότι επίκεντρο των πολιτικών και μέτρων θα πρέπει να αποτελέσει η κοινωνικοοικονομική ένταξη και συμμετοχή τους σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, προκειμένου να επιτευχθεί κοινωνική δικαιοσύνη και ισότητα. Βασικό κριτήριο ένταξης, όπως είχε επισημάνει η ΕΕΔΑ αξιολογώντας τα αποτελέσματα εφαρμογής του «Ολοκληρωμένου Προγράμματος Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ελλήνων Ρομά 2001-2008»,³ είναι η **θέσπιση στέρεων νομικών εγγυήσεων** δηλ. ένα θεσμικό και κανονιστικό ολοκληρωμένο πλαίσιο ικανό να διασφαλίσει την αποτελεσματική συμμετοχή των Ρομά στην ελληνική κοινωνική ζωή, περιορίζοντας τους παράγοντες εκείνους που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν την υλοποίησή της. Στην ίδια βάση θα πρέπει να στηριχθεί και η Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά (2021-2027) για την οικοδόμηση μιας ολοκληρωμένης πολιτικής ένταξης. Παράλληλα η Επιτροπή συνεχίζει να επαναλαμβάνει ότι οι εθνικές στρατηγικές και τα εθνικά σχέδια δράσης για την υλοποίησή τους θα πρέπει να περιλαμβάνουν συγκεκριμένους στόχους των οποίων η εφαρμογή να παρακολουθείται συστηματικά και αποτελεσματικά.⁴ Αποφασιστικό κριτήριο και **«οριζόντια» προϋπόθεση προς αυτήν την κατεύθυνση αποτελεί η ουσιαστική συμμετοχή των Ελλήνων Ρομά** μέσω των Εκπροσώπων, των Διαμεσολαβητών και Εμπειρογνομώνων τους, σε όλα τα στάδια, δηλαδή στο σχεδιασμό, την υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των μέτρων, των δράσεων και πολιτικών που αφορούν στην αντιμετώπιση των προκλήσεων και των αναγκών τους. Πρόκειται άλλωστε για πάγιο αίτημα όλων των φορέων εκπροσώπησής τους.⁵

Ως προς τη μεθοδολογία της Εθνικής Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης υλοποίησής της, η ΕΕΔΑ συμφωνεί με τους προτεινόμενους Στόχους, υπογραμμίζοντας παράλληλα, ως γενική αρχή, ότι για την επίτευξή τους θα πρέπει κάθε μεμονωμένη δράση που σχεδιάζεται να περιλαμβάνει σαφείς **α) τομεακούς στόχους, β) αρμοδιότητες, γ) χρονοδιάγραμμα εφαρμογής και δ) πρόβλεψη επαρκών πόρων**. Κρίσιμο στοιχείο για την αποτελεσματική υλοποίηση των Στόχων είναι η **χρήση δεικτών για τη μέτρηση και παρακολούθηση της προόδου**. Σε συνέχεια των παρατηρήσεών της επί του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, όπου η Εθνική

³ ΕΕΔΑ Γραπτές πληροφορίες που υποβλήθηκαν από την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου σε σχέση με την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεις (ICERD) στην Ελλάδα, Ιούλιος 2016 (στην αγγλική)

⁴ Submission by the Greek National Commission for Human Rights (GNCHR) to the UN Human Rights Council's Universal Periodic Review of Greece, 2015 και Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του παιδιού, 2018

⁵ Έκθεση Φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών για την υλοποίηση των Εθνικών Στρατηγικών για την Ένταξη των Ρομά στην Ελλάδα, Αξιολογώντας την πρόοδο στα τέσσερα βασικά πεδία πολιτικής της Εθνικής Στρατηγικής, 2018 (Η έκθεση διαμορφώθηκε ως τμήμα του πιλοτικού Έργου Roma Civil Monitor (RCM), «Ανάπτυξη ικανοτήτων των Ρομά φορέων της κοινωνίας των πολιτών και ενίσχυση της εμπλοκής τους στην παρακολούθηση των Εθνικών Στρατηγικών για την κοινωνική ένταξη των Ρομά». Το πιλοτικό έργο διεξάγεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης και Καταναλωτών).)

Επιτροπή καταδεικνύει τη σημασία των δεικτών για την μέτρηση των θετικών και αρνητικών επιπτώσεων των πολιτικών και εφαρμοστικών μέτρων και παραθέτει τις γενικές αρχές και το μεθοδολογικό πλαίσιο που αφορούν στη διαμόρφωση Δεικτών (Indicators),⁶ προτείνει και στην παρούσα Στρατηγική τη συμπερίληψη δεικτών για την ουσιαστική πραγμάτωση των Στόχων της. Υπό αυτό το πρίσμα, σκόπιμη θα ήταν η **αξιοποίηση και αναλογική εφαρμογή της δέσμης δεικτών που ανέπτυξε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή** για την παρακολούθηση και αξιολόγηση του 10ετούς Στρατηγικού Πλαισίου για τη Στήριξη των Ρομά στην Ευρώπη 2020-2030.⁷ Όπως αναφέρεται στο σχετικό Παράρτημα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,⁸ η συγκεκριμένη δέσμη δεικτών που επιλέχθηκε για την μέτρηση της προόδου του 10ετούς Στρατηγικού Πλαισίου, αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Ομάδας Εργασίας για τους δείκτες και την υποβολή εκθέσεων σε θέματα ισότητας, ένταξης και συμμετοχής των Ρομά υπό τον συντονισμό του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ,⁹ και βασίστηκε σε υπόδειγμα δεικτών «διάθροση-διαδικασία-αποτέλεσμα», τη χρήση του οποίου συνιστά η Ύπατη Αρμοστεία των ΗΕ κατά την αξιολόγηση της συμμόρφωσης με τα πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η δέσμη δεικτών που επιλέχθηκε είναι η εξής: **α) διαρθρωτικοί δείκτες για την αξιολόγηση των ισχυόντων νομικών πλαισίων και πλαισίων πολιτικής β) δείκτες διαδικασιών για την αξιολόγηση των ειδικών παρεμβάσεων και γ) δείκτες αποτελεσμάτων για την αξιολόγηση των επιτευγμάτων που διαπιστώθηκαν από τους δικαιούχους.** Χρήση αντίστοιχων δεικτών θα μπορούσε να γίνει και στην παρούσα Στρατηγική.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, η ΕΕΔΑ στο πλαίσιο του θεσμικού της ρόλου και της αποστολής της που είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με αυτήν της εκπαίδευσης προτείνει, ως καταλληλότερη, τη συνεισφορά της στο υπό σχεδίαση εργαλείο για την κοινωνική ένταξη των Ρομά κατά την περίοδο 2021-27, μέσω πρωτοβουλιών ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης από κοινού με την *Πανελλαδική Συνομοσπονδία Ελλήνων Ρομ (ΕΛΛΑΝ ΠΑΣΣΕ)*.

Αναφορικά με τους τρεις συγκεκριμένους βασικούς Στόχους Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά:

- 1. «Καταπολέμηση και πρόληψη του αντιτσιγγανισμού και των διακρίσεων»**
- 2. «Πρώθηση της συμμετοχής των Ρομά μέσω ενδυνάμωσης, συνεργασίας και εμπιστοσύνης»**

⁶ Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του παιδιού, 2018

⁷ Βλ υποσημείωση 1.

⁸ Annex 2 to the COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL A Union of Equality: EU Roma strategic framework for equality, inclusion and participation, COM (2020) 620 final, 7.10.2020.

⁹<https://fra.europa.eu/en/news/2020/roma-working-party-consultations-roma-inclusion-monitoring-framework>.

3. «Καταπολέμηση και πρόληψη της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά και μείωση του κοινωνικοοικονομικού χάσματος μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού»,

στη βάση των οποίων έχει δομηθεί το παρόν Ερωτηματολόγιο και όπως οι στόχοι αυτοί εξετάζονται σε τρεις άξονες **(α)** Καταγραφή των παραστάσεων σας ως προς την υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα σε σχέση με τους συγκεκριμένους στόχους ένταξης των Ρομά, **(β)** Καταγραφή αντιπροσωπευτικών δράσεων σας την περίοδο 2011-2020 σε σχέση με τους συγκεκριμένους στόχους ένταξης των Ρομά και **(γ)** Καταγραφή των προτάσεων σας ως προς το περιεχόμενο της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2027, η ΕΕΔΑ περιγράφει στο παρόν την ισχύουσα κατάσταση των Ρομά, παρουσιάζει τις στοχευμένες δράσεις της και διατυπώνει τις προτάσεις της ανά Στόχο.

1^{ος} Στόχος: «Καταπολέμηση και πρόληψη του αντιτσιγγανισμού και των διακρίσεων»

Καταγραφή υφιστάμενης κατάστασης και αντιπροσωπευτικές δράσεις της ΕΕΔΑ κατά την περίοδο 2011-2020

Η ΕΕΔΑ από τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας της επιχείρησε να καταγράψει την κατάσταση των Ρομά στην Ελλάδα με δύο αναλυτικές Εκθέσεις,¹⁰ ενώ υπήρξε σταθερός αρωγός της Πολιτείας, παρέχοντας συμβουλές για τη λήψη νομοθετικών, διοικητικών ή άλλων μέτρων για τη συμμόρφωση με τις διεθνείς και ευρωπαϊκές δεσμεύσεις της χώρας και με σκοπό την βελτίωση της κατάστασης των Ρομά στην χώρα και την άρση των διακρίσεων σε βάρος τους. Σε όλα δε τα κείμενα παρατηρήσεων που έχει μέχρι σήμερα υποβάλει επί των εκθέσεων της Ελλάδας στα όργανα παρακολούθησης της εφαρμογής διεθνών συμβάσεων, επί εθνικών σχεδίων δράσης ή επί ΣχΝ που άπτονται της προστασίας από τις διακρίσεις, η ΕΕΔΑ έχει τονίσει και εξακολουθεί να τονίζει την **ανάγκη απαρέγκλιτου σεβασμού των δικαιωμάτων της ευάλωτης αυτής κατηγορίας πολιτών και την άμεση αντιμετώπιση του παγίου φαινομένου των διακρίσεων σε βάρος τους, με έμφαση στα παιδιά Ρομά.**¹¹

Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

Η Εθνική Επιτροπή έχει εκφράσει την ανησυχία της για την **εκτεταμένη προκατάληψη που κυριαρχεί στην ελληνική κοινή γνώμη και στα ελληνικά ΜΜΕ απέναντι στην ευάλωτη πληθυσμιακή ομάδα των Ρομά,**¹² ενώ εξακολουθεί να ανησυχεί καθώς παρατηρεί, ότι παρά τις πολιτικές που σχεδιάζονται και τα μέτρα που λαμβάνονται, δεν έχει σημειωθεί ουσιαστική πρόοδος στον τομέα αυτό.¹³ Στο πλαίσιο της αποστολής της για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και την καταπολέμηση των διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων κατά των Ρομά, **η ΕΕΔΑ επιδιώκει σε σταθερή βάση την ενημέρωση της κοινής γνώμης και αναπτύσσει πρωτοβουλίες για την ευρύτερη ευαισθητοποίηση της κοινωνίας των πολιτών σε θέματα**

¹⁰ ΕΕΔΑ Η κατάσταση των Τσιγγάνων στην Ελλάδα, 2001

ΕΕΔΑ Έκθεση και Προτάσεις για ζητήματα σχετικά με την κατάσταση και τα δικαιώματα των Τσιγγάνων στην Ελλάδα, 2009

¹¹ Ibidem

¹² Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ ενόψει της συνόδου της Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του ΟΗΕ για την εξέταση της Δεύτερης Περιοδικής Έκθεσης της Ελλάδας, Σεπτέμβριος 2015 (στην αγγλική), σελ. 10, ΕΕΔΑ Γραπτές πληροφορίες που υποβλήθηκαν από την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου σε σχέση με την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεις (ICERD) στην Ελλάδα, Ιούλιος 2016 (στην αγγλική)

¹³ FRA, EU-MIDIS II Δεύτερη έρευνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις μειονότητες και τις διακρίσεις: επιλεγμένα πορίσματα για τους Ρομά, 2016, FRA A persisting concern: anti-Gypsyism as a barrier to Roma inclusion 2018 (σελ. 19), Έκθεση Φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών για την υλοποίηση των Εθνικών Στρατηγικών για την Ένταξη των Ρομά στην Ελλάδα, Αξιολογώντας την πρόοδο στα τέσσερα βασικά πεδία πολιτικής της Εθνικής Στρατηγικής, 2018

Ρομά μέσω και της διάχυσης της πληροφορίας στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, στην ιστοσελίδα της και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (twitter και [facebook](#)).

Δράσεις προώθησης των δικαιωμάτων των Ρομά

Αξίζει να αναφερθεί εδώ, ότι η ΕΕΔΑ αναλαμβάνει και συμμετέχει σε ένα σύνολο δραστηριοτήτων και δράσεων, όπως είναι η εκπροσώπησή της σε fora, η διοργάνωση σχετικών εκδηλώσεων προώθησης και σεμιναρίων και η συνεργασία με τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Επίσης, στους κύκλους των σεμιναρίων που πραγματοποιεί τα τελευταία χρόνια και τα οποία καλύπτουν μεγάλο εύρος κρίσιμων θεμάτων, η Επιτροπή έχει συμπεριλάβει και θέματα Ρομά (Β' κύκλος σεμιναρίων 2019-2020). Άλλες πρωτοβουλίες που έχει αναλάβει η Εθνική Επιτροπή είναι η συμμετοχή της στο **πρόγραμμα JUSTROM** του Συμβουλίου της Ευρώπης στην Ελλάδα και η υλοποίηση συναφών δράσεων όπως η εκπροσώπησή της σε πρόσφατη θεματική ημερίδα του προγράμματος για την πρόσβαση των Ρομά στην εκπαίδευση.¹⁴ Τον Μάιο του 2018 (22-25), η ΕΕΔΑ συμμετείχε στην **ad hoc Επιτροπή Εμπειρογνομόνων για θέματα Ρομά και Ταξιδευτών (CAHROM)**, επίσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, εκπροσωπώντας ταυτόχρονα και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ENNHRI).

Δράσεις εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης

Παράλληλα, η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει επανειλημμένα στις συστάσεις της προς την Πολιτεία για θέματα σχολικής εκπαίδευσης¹⁵ αλλά και στις τελευταίες συστάσεις στην Έκθεσή της για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού από την Ελλάδα, **τον ρόλο και τη σημασία της εκπαίδευσης στην πρόληψη και καταπολέμηση των διακρίσεων**.¹⁶ Ιδιαίτερα όσον αφορά τους Ρομά, τονίζει ότι θεωρεί απαράδεκτες οποιεσδήποτε πρακτικές διαχωρισμού στην εκπαίδευση, όπως η διασπορά των παιδιών Ρομά σε σχολικές μονάδες που απέχουν από τον τόπο διαμονής τους, η τοποθέτησή τους σε ειδικές τάξεις-παραρτήματα της σχολικής μονάδας ή σε σχολεία όπου φοιτούν μόνο παιδιά Ρομά, οι οποίες εμποδίζουν την εξάλειψη των προκαταλήψεων.¹⁷ Προς την ίδια άλωστε κατεύθυνση κινούνται και οι καταδικαστικές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κατά της Ελλάδας για τον διαχωρισμό των παιδιών Ρομά, αναγνωρίζοντας ότι οι παραπάνω αναφερθείσες πρακτικές ισοδυναμούν με διάκριση εις βάρος τους, εναντιώνονται στο δημόσιο συμφέρον και ως εκ τούτου είναι μη αποδεκτές.¹⁸

¹⁴ Ημερίδα με θέμα: [Η πρόσβαση των Ρομά στους θεσμούς της Εκπαίδευσης και της Δικαιοσύνης: Εμπόδια και Προτάσεις](#), 12.12.2020

¹⁵ <https://www.nchr.gr/2020-02-26-05-51-20/40-ekpaidefsi.html>

¹⁶ GNCHR Submission to UNCRC, January 2020

¹⁷ Ibidem

¹⁸ ECtHR, [Sampanis and Others v. Greece](#), [No. 32526/05], 5.6.2008
ECtHR, [Lavida and Others v. Greece](#) [No. 7973/10], 30.8.2013

Σε σχέση με τα θέματα παιδικής προστασίας, τον Ιούνιο 2019, αξίζει να αναφερθεί, ότι η ΕΕΔΑ συμμετείχε στο **σεμινάριο «TRAUMA»**, το οποίο διοργανώθηκε από τους ευρωπαϊκούς δικηγορικούς συλλόγους και το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Δικηγορικών Συλλόγων στον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών με θέμα τα δικαιώματα των ασυνόδευτων παιδιών. Στο πλαίσιο του εν λόγω σεμιναρίου, η ΕΕΔΑ ανέπτυξε τις εθνικές και διεθνείς διαστάσεις του ζητήματος καθώς και το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τα δικαιώματα των ασυνόδευτων παιδιών.

Καταγγελίες

Τέλος, η ΕΕΔΑ έχει επισημάνει με βαθύτατη ανησυχία στο παρελθόν κι εξακολουθεί μέχρι σήμερα να ανησυχεί για τα **περιστατικά χρήσης αδικαιολόγητης βίας σε Ρομά από τις αστυνομικές αρχές** (η συχνότητα των οποίων καθιστά το φαινόμενο συστημικό), για τη μη επαρκή διερεύνηση αυτών των περιστατικών και την επιείκεια των δικαστών στις λίγες περιπτώσεις που έχουν φτάσει στη δικαιοσύνη,¹⁹ με αποτέλεσμα ένα καθεστώς ουσιαστικής ατιμωρησίας.²⁰ Τα **χαμηλά ποσοστά καταγγελιών των θυμάτων Ρομά** στην αστυνομία ερμηνεύονται, σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ σε συνδυασμό με τα υψηλά ποσοστά επικράτησης των διακρίσεων λόγω εθνοτικής καταγωγής (στην Ελλάδα 48%).²¹

Προτεινόμενες δράσεις της ΕΕΔΑ ως προς το περιεχόμενο της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2027 σε σχέση με τον 1^ο Στόχο

Αξιοποίηση των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

Η ΕΕΔΑ στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών που αναπτύσσει για την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και των μέσων ενημέρωσης σε θέματα σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου, κατά την εκπλήρωση της αποστολής της, προτρέπει την **αξιοποίηση των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης** για την προώθηση της ισότητας, της πολυμορφίας και των δικαιωμάτων των Ρομά.²²

Δράσεις ευαισθητοποίησης των Ρομά και εκπαίδευση επαγγελματιών

Παράλληλα, η ΕΕΔΑ προτείνει την συμπερίληψη στο Σχέδιο Δράσης υλοποίησης της Στρατηγικής, **στοχευμένων δράσεων ευαισθητοποίησης και**

¹⁹ ΕΕΔΑ Έκθεση και Προτάσεις για ζητήματα σχετικά με την κατάσταση και τα δικαιώματα των Τσιγγάνων στην Ελλάδα, 2009.

²⁰ FRA, EU-MIDIS II Δεύτερη έρευνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις μειονότητες και τις διακρίσεις: επιλεγμένα πορίσματα για τους Ρομά, 2016.

²¹ Ibidem

²² Βλ. σχετικές δράσεις στο **ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ 2016 – 2020** της ΓΓΟΠΠΦ.

ενημέρωσης με στόχο την πρόληψη και την αύξηση της επίγνωσης των δικαιωμάτων των Ρομά, ώστε να καλλιεργηθεί το υπόβαθρο για την κοινωνική ενσωμάτωση και την απρόσκοπτη άσκηση των ατομικών και συλλογικών δικαιωμάτων των Ελλήνων Ρομά.

Όσον αφορά καταγγελίες κρουσμάτων διακριτικής μεταχείρισης από τις αρχές επιβολής του νόμου και το δικαίωμα των Ρομά σε δικαστική προστασία, η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι θα μπορούσε να συνδράμει με κατάλληλο κι επαρκές εκπαιδευτικό υλικό για χρήση σε **συστηματικές δράσεις εκπαίδευσης των εμπλεκόμενων υπαλλήλων των αρχών επιβολής του νόμου και των διοικητικών υπαλλήλων**, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην **καλύτερη μεταχείριση των θυμάτων, την καταλληλότερη διαχείριση των καταγγελιών και επομένως την πιο αποτελεσματική διερεύνηση των παραβιάσεων.**

Δράσεις εκπαίδευσης

Συμπληρωματικά, η ΕΕΔΑ παροτρύνει την ενσωμάτωση στο κείμενο της **Στρατηγικής συστηματικών δράσεων ευαισθητοποίησης και διάχυσης της γνώσης στις νεότερες γενεές μέσω της εκπαίδευσης** σε συνδυασμό με την καλλιέργεια του δικαιώματος **ισότιμης πρόσβασης των παιδιών Ρομά σε μια εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς και στερεότυπα.**²³

Ένας παράγοντας που θα μπορούσε να συμβάλλει στην ουσιαστική πρόληψη και καταπολέμηση του αντιτσιγγανισμού, είναι η **θεσμική αναγνώριση του αντιτσιγγανισμού ως μορφή διάκρισης που αποτελεί την κύρια αιτία κοινωνικού αποκλεισμού των ανθρώπων καταγωγής Ρομά** και η λήψη κατάλληλων μέτρων για την προστασία τους από τον ρατσισμό εναντίον τους.²⁴

²³ GNCHR Submission to UNCRC, January 2020.

²⁴ europe direct –ΕΛΙΑΜΕΠ: Ένταξη των Ρομά: η ΕΕ να αναλάβει δράση κατά του κοινωνικού αποκλεισμού και της αθιγανοφοβίας

2^{ος} Στόχος: «Πρώθηση της συμμετοχής των Ρομά μέσω ενδυνάμωσης, συνεργασίας και εμπιστοσύνης»

Καταγραφή υφιστάμενης κατάστασης και αντιπροσωπευτικές δράσεις της ΕΕΔΑ κατά την περίοδο 2011-2020

Διάλογος

Η ΕΕΔΑ έχει τονίσει, ότι **για την πλήρη συμμετοχή των Ρομά στην κοινωνία και στα κέντρα λήψης αποφάσεων που τους αφορούν**, καθώς και την ενίσχυση της δέσμευσης και της υπευθυνότητάς τους, απαιτείται πρωτίστως **δημόσιος διάλογος μεταξύ των αρμόδιων κρατικών φορέων και των κοινοτήτων των Ρομά**.²⁵

Η σημασία του εποικοδομητικού διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών και η στενή συνεργασία με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές για την προώθηση της συμμετοχής των Ρομά στον δημόσιο και τον πολιτικό βίο και την αντιμετώπιση των προκλήσεων, έχει αναδειχθεί από το 2011 και με τις **συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης προς την Ελλάδα** στο πλαίσιο αξιολόγησης των μέτρων που θα πρέπει να ληφθούν σε μια σειρά πεδίων (Εκπαίδευση, Εργασία, Υγεία, Στέγαση, Καταπολέμηση των Διακρίσεων, Χρηματοδότηση), όπου τονίζεται, ότι **θα πρέπει να εξασφαλιστεί ο εποικοδομητικός διάλογος με την κοινωνία των πολιτών και η στενή συνεργασία με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές** με σκοπό μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την πλήρη κοινωνική ένταξη των Ρομά.²⁶

Σε αυτό ακριβώς έγκειται και ένα βασικό στοιχείο της αποστολής της ΕΕΔΑ, η οποία μέσα από την πλουραλιστική και πολυφωνική σύνθεσή της, **καλλιεργεί ένα μοναδικό διαρκή διάλογο μεταξύ των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών και των εκπροσώπων της εκτελεστικής εξουσίας**.²⁷ Η ΕΕΔΑ στην πράξη ενεργεί ως γέφυρα μεταξύ κρατικών και μη κρατικών φορέων, μεταξύ δηλ. της Κυβέρνησης και της κοινωνίας των πολιτών, φέρνοντάς τους πιο κοντά, σε αναγνώριση του ρόλου της ως θεσμού-γέφυρα (bridge builder) από τον νομοθέτη.²⁸ Η ενθάρρυνση του διαλόγου και η προώθηση της

²⁵ ICERD. Βλ. επίσης Report of the Special Rapporteur on minority issues, Rita Izsák, Comprehensive study of the human rights situation of Roma worldwide, with a particular focus on the phenomenon of anti-Gypsyism, A/HRC/29/24, Μάιος 2015. See: <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Minorities/SRMinorities/Pages/GlobalStudyonRomaworldwide.aspx>

²⁶https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/assessment_greece_national_strategy_2014_en.pdf

²⁷ Βλ. [ετήσιες Εκθέσεις της ΕΕΔΑ](#).

²⁸ Ο ρόλος αυτός του «θεσμού-γέφυρα» αναγνωρίζεται και θεσμικά σε όλους τους Εθνικούς Θεσμούς Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΘΑΔ), καθώς, σύμφωνα με τον επίσημο ορισμό της Υποεπιτροπής Διαπίστευσης (Sub-Committee on Accreditation, SCA) του Παγκόσμιου Συντονιστικού Οργάνου των ΕΘΑΔ (Global Alliance of NHRIs, GANHRI), οι ΕΘΑΔ «ιδρύονται από τα Κράτη με σκοπό την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου σε εθνικό επίπεδο και συνιστούν ένα από τα σημαντικότερα μέσα με τα οποία τα Κράτη επιδιώκουν

αλληλεπίδρασης και της συνεργασίας μεταξύ της ομάδας στόχου και των δημόσιων Αρχών που είναι επιφορτισμένες με την εφαρμογή των δικαιωμάτων του ανθρώπου, συνιστά απαραίτητο συστατικό για **την ενδυνάμωση του σεβασμού των δικαιωμάτων των Ρομά**.²⁹ Η σημασία του διαλόγου αναδεικνύεται και στο νέο Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Πλαίσιο για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά.³⁰

Η αξιοποίηση διαύλου διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών ήταν και ο στόχος της **επίσκεψης αντιπροσωπείας της ΕΕΔΑ με εκπροσώπους της Πανελλαδικής Συνομοσπονδίας Ελλήνων Ρομά (ΕΛΛΑΝ ΠΑΣΣΕ) σε καταυλισμούς Ρομά στη Θεσσαλονίκη**, στην Περαία, το Δενδροπόταμο και την Αγία Σοφία τον Νοέμβριο του 2019.³¹

Συμμετοχή των Ρομά στη διαμόρφωση και παρακολούθηση πολιτικών και μέτρων ένταξης

Η ΕΕΔΑ υποστηρίζει **ότι η συμμετοχή των Ρομά στη διαμόρφωση πολιτικών και μέτρων ένταξης, ιδίως σε τοπικό επίπεδο, συμβάλλει στην ουσιαστική ένταξή τους**. Τη θέση της αυτή η ΕΕΔΑ την είχε υπογραμμίσει από το 2001 στη πρώτη της Έκθεση για την κατάσταση των Τσιγγάνων στην Ελλάδα³² και έκτοτε το επαναλαμβάνει σε όλα τα σχετικά κείμενά της.³³ Η σημασία της συμμετοχής των Ρομά στις πολιτικές ένταξής τους είχε τονιστεί ήδη από το 2009 στα Συμπεράσματα του Συμβουλίου της ΕΕ ως μία από τις δέκα (10) κοινές βασικές αρχές ένταξης και λίγο αργότερα το 2013 στη Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ για αποτελεσματικά μέτρα ένταξης των Ρομά στα κ-μ.³⁴ Ο ρόλος των ίδιων των Ρομά τόσο σε όλα τα στάδια της διαδικασίας χάραξης πολιτικής όσο και στην παρακολούθηση των αποτελεσμάτων υλοποίησης εθνικών στρατηγικών ένταξης, αναγνωρίζεται άλλωστε και σε ολόκληρο το κείμενο του Ευρωπαϊκού Στρατηγικού Πλαισίου για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά ως βασική προϋπόθεση για την επιτυχή εφαρμογή μιας Εθνικής Στρατηγικής Ένταξης.³⁵

να μειώσουν την απόσταση που δημιουργείται μεταξύ των διεθνών δεσμεύσεών τους για την εφαρμογή των δικαιωμάτων του ανθρώπου και την πραγματική απόλαυσή τους στην πράξη».

²⁹ Βλ. [Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, «Μια Ένωση ισότητας: στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά» \(COM\(2020\) 620\) final](#).

³⁰ Ibidem

³¹ Δελτίο Τύπου [Επίσκεψη αντιπροσωπείας της ΕΕΔΑ σε καταυλισμούς Ρομά στη Θεσσαλονίκη](#).

³² [ΕΕΔΑ Η κατάσταση των Τσιγγάνων στην Ελλάδα, 2001, σελ. 9](#)

³³ [Η προστασία των δικαιωμάτων των Ρομά στην Ελλάδα: Κατάλογος κειμένων της ΕΕΔΑ και Διεθνών Οργάνων](#)

³⁴ [Συμπεράσματα του Συμβουλίου για την Ένταξη των Ρομά στην 2947^η Σύνοδο για την Απασχόληση, την Κοινωνική Πολιτική, την Υγεία και τα Θέματα των Καταναλωτών \(Λουξεμβούργο, 8 Ιουνίου 2009\) και Σύσταση του Συμβουλίου της 9ης Δεκεμβρίου 2013 για αποτελεσματικά μέτρα ένταξης των Ρομά στα κράτη μέλη \(2013/C 378/01\)](#)

³⁵ Βλ. υποσημείωση 29.

Ένας άλλος βασικός δείκτης και εργαλείο προώθησης της συμμετοχής των Ρομά μέσω της ενδυνάμωσης και οικοδόμησης συνεργασίας και εμπιστοσύνης είναι η πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη στην πράξη. Είναι γεγονός ότι οι **Ρομά διαθέτουν ελλιπή γνώση αναφορικά με τα δικαιώματά τους και τους μηχανισμούς αναφορών και καταγγελιών συγκριτικά με τον γενικό πληθυσμό**, ενώ ταυτόχρονα επιδεικνύουν έλλειψη εμπιστοσύνης στη δικαιοσύνη και τα θεσμικά όργανα υποβολής του νόμου, κατάσταση που υπονομεύει κατά μία έννοια σοβαρά τις προσπάθειες κοινωνικής τους ένταξης.³⁷ Η ΕΕΔΑ έχει επιστήσει την προσοχή της Πολιτείας υπογραμμίζοντας, μεταξύ των άλλων, ότι **τα θύματα εγκληματικών πράξεων πρέπει να αντιμετωπίζονται με σεβασμό, να τυγχάνουν της δέουσας προστασίας και να έχουν αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη**.³⁸ Παράλληλα θα πρέπει να διασφαλίζεται και να **διευκολύνεται στα πιο ευάλωτα εξ' αυτών η παροχή νομικής συνδρομής**. Ειδικότερα, ως προς το τελευταίο, η Εθνική Επιτροπή επισημαίνει ότι η νομική βοήθεια πρέπει να παρέχεται, χωρίς διακρίσεις, σε κάθε πρόσωπο που βρίσκεται στην ελληνική επικράτεια και που, λόγω της ευαλωτότητάς του σε κοινωνικό αποκλεισμό ή/και λόγω της οικονομικής του κατάστασης, βρίσκεται σε αδυναμία πρόσβασης στην αναγκαία νομική συνδρομή για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ή/και των εννόμων συμφερόντων του.³⁹

Υπό το πρίσμα αυτό και με έμφαση στις πολλαπλές διακρίσεις που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες Ρομά στην Ελλάδα, **η ΕΕΔΑ συμμετέχει ως εταίρος στο πρόγραμμα JUSTROM** του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ενδυνάμωση των γυναικών Ρομά και την αποτελεσματική πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη μέσω της ευαισθητοποίησης και της κατάρτισης. Στόχος είναι η **αφενός η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των δικηγόρων και αφετέρου η ενθάρρυνση των γυναικών Ρομά που είναι θύματα έμφυλης βίας**, προκειμένου να καταγγέλλουν τα περιστατικά και τους δράστες. Αντίστοιχες δράσεις θα ήταν σκόπιμο να συμπεριληφθούν στο κείμενο της Εθνικής Στρατηγικής.

Συνολικά αναφέρονται εδώ οι παρακάτω δράσεις της Εθνικής Επιτροπής αναφορικά με τις διάφορες εκφάνσεις του δικαιώματος στη δίκαιη δίκη:

³⁶ <http://pjp-eu.coe.int/en/web/access-of-roma-and-traveller-women-to-justice/greece>

³⁷ FRA A persisting concern: anti-Gypsyism as a barrier to Roma inclusion 2018.

³⁸ Observations submitted by the Greek National Commission for Human Rights (GNCHR) in view of the examination of the 27th Greek report on the application of the European Social Charter (articles 3, 11, 12, 13 and 14) and on the 11th Greek report on the application of the additional protocol to the European social charter (article 4) (reference period 01/01/2012-31/12/2015) (Ιανουάριος 2017).

³⁹ - Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για τη «Παροχή Νομικής Βοήθειας σε Φυσικά Πρόσωπα», 2016 - Προτάσεις της ΕΕΔΑ σχετικά με το σχέδιο νόμου «Δίκαιη ικανοποίηση λόγω υπέρβασης της εύλογης διάρκειας της δίκης, στα πολιτικά και ποινικά δικαστήρια και στο Ελεγκτικό Συνέδριο», 2014

- Συνδιοργάνωση Εκπαιδευτικού Σεμιναρίου διοργάνωση , σε συνεργασία με την ομάδα JUSTROM στην Ελλάδα για Δικηγόρους σε Αθήνα-Θεσσαλονίκη-Ξάνθη με θέμα την Καταπολέμηση των διακρίσεων και πρόσβαση στη δικαιοσύνη για τις γυναίκες Ρομά (Απρίλιος 2018-Μάρτιος 2019).⁴⁰
- Συμμετοχή εκπροσώπου της ΕΕΔΑ στην Στρογγυλή Τράπεζα JUSTROM (18.03.2019)
- Συμμετοχή εκπροσώπου της ΕΕΔΑ σε κλειστή συζήτηση μεταξύ αρμοδίων φορέων για προβλήματα παροχής νομικής βοήθειας σε ρομά στην Ειδική Γραμματεία για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά (11.02.2019).

Προτεινόμενες δράσεις της ΕΕΔΑ ως προς το περιεχόμενο της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2027 σε σχέση με τον 2^ο Στόχο

Δημιουργία σταθερού ανοιχτού διαύλου δημόσιου διαπολιτισμικού διαλόγου

Η ΕΕΔΑ στο πλαίσιο του θεσμικού ρόλου και της αποστολής της, καλεί τους αρμόδιους κρατικούς φορείς, με αφορμή την νέα Εθνική Στρατηγική για την ένταξη των Ρομά, να συμμετάσχουν σε **ανοιχτό κανάλι δημόσιου διαπολιτισμικού διαλόγου**, με την εκπροσώπηση στο διάλογο αυτόν, και της Πανελλαδικής Συνομοσπονδίας Ελλήνων Ρομ «ΕΛΛΑΝ ΠΑΣΣΕ», **προσβλέποντας στην πρόληψη και καταπολέμηση του αντιτσιγγανισμού και την ενθάρρυνση και ενδυνάμωση της πρόσβασης των Ρομά στην κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική και πολιτική ζωή.**

Συντονισμός και ανάπτυξη ικανοτήτων για τη συμμετοχή των Ρομά στη διαμόρφωση και παρακολούθηση πολιτικών και μέτρων ένταξης

Σύμφωνα με την άποψη της ΕΕΔΑ, για την εξασφάλιση μιας διαφανούς και χωρίς αποκλεισμούς συμμετοχή και την παρακολούθηση του αντίκτυπου των γενικών και ειδικών μέτρων για τους Ρομά, χρειάζεται **συνεργασία και συντονισμός με τους οικείους ενδιαφερόμενους παράλληλα με την ανάπτυξη ικανοτήτων της κοινωνίας πολιτών και των τοπικών αρχών**

⁴⁰ JUSTROM 2 Πρόκειται για Πρόγραμμα του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πρόσβαση των Ρομά γυναικών στη δικαιοσύνη)⁴⁰ το οποίο περιείχε θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση με στόχο αφενός την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των δικηγόρων σε ζητήματα δικαιωμάτων, καταπολέμησης του ρατσισμού και πρόσβασης στη δικαιοσύνη των Ρομά γυναικών, τη συνεργασία με εθνικούς φορείς δικαιωμάτων, την ενίσχυση των δομών και αφετέρου την παροχή εργαλείων για την διεκπεραίωση υποθέσεων που αφορούν τους Ρομά, με βάση την έως τώρα εμπειρία του JUSTROM. Στην εν λόγω συνδιοργάνωση συμμετείχαν και οι κατά τόπους δικηγορικοί σύλλογοι, διαθέτοντας αίθουσα και ενημερώνοντας τα μέλη τους.

συμμετοχής στην πολιτική ένταξης των Ρομά.⁴¹ Προς αυτήν την κατεύθυνση η ΕΕΔΑ, λαμβάνοντας υπόψη την Έκθεση Αξιολόγησης των συμπερασμάτων του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με την «Επιτάχυνση της διαδικασίας ένταξης των Ρομά», για την περίοδο 2011-2017,⁴² προτείνει μεταξύ των προτεραιοτήτων της Εθνικής Στρατηγικής να συγκαταλέγεται η **ενδυνάμωση της θέσης και της συμμετοχής των Ρομά μέσω της λήψης μέτρων** με στόχο:

- την πολιτική συμμετοχή μέσω της ανάληψης δράσης σε επίπεδο κοινοτήτων
- την ενδυνάμωση της συμμετοχής των Ρομά σε επαγγέλματα στα οποία υποεκπροσωπούνται
- την προώθηση ορθών πρακτικών συνεργασίας μεταξύ Ρομά και μη Ρομά
- την υποστήριξη της συνεργασίας των Ρομά με τις τοπικές αρχές και την κοινωνία των πολιτών.

Στο ίδιο πνεύμα, η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει την ανάγκη **εγγύησης της πολυμορφίας της εκπροσώπησης των Ρομά στις εν λόγω διαδικασίες συμπεριλαμβανομένων γυναικών, νέων και παιδιών**. Ιδίως η **ισότητα των φύλων** θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη κατά την προώθηση της αποτελεσματικότερης συμμετοχής των Ρομά σε όλα τα επίπεδα. Οι **νεαροί Ρομά** επίσης θα μπορούσαν να ενθαρρυνθούν στο να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στη χάραξη πολιτικών που τους επηρεάζουν άμεσα.

Στην περίπτωση της Εθνικής Επιτροπής, η συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών επιτυγχάνεται και μέσα από την **αξιοποίηση θέσεων ή εκθέσεων των ίδιων των φορέων των Ρομά**, εν προκειμένω της *Πανελλαδικής Συνομοσπονδίας Ελλήνων Ρομ (ΕΛΛΑΝ ΠΑΣΣΕ)*, **στο πλαίσιο εκπόνησης και υποβολής εκθέσεων στα διεθνή όργανα**.⁴³

Υπό το φως των παραπάνω αναφερομένων, η ΕΕΔΑ με γνώμονα τον πλουραλιστικό της χαρακτήρα, τον οποίο της αποδίδει η πλουραλιστική και πολυφωνική σύνθεσή της, θα μπορούσε να αναλάβει την **προώθηση της συνεργασίας της κοινωνίας των πολιτών μεταξύ οργανώσεων με επίκεντρο τους Ρομά και οργανώσεων γενικού χαρακτήρα**, ιδίως εκείνων που στοχεύουν στα δικαιώματα των παιδιών, των νέων και των γυναικών με γνώμονα τις παραπάνω προτεραιότητες.

⁴¹ Βλ. σχετικά και την [ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Ενδιάμεση επανεξέταση του πλαισίου της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά](#), Βρυξέλλες, 30.8.2017 COM(2017) 458 final, όπου η Επιτροπή για την προαγωγή της ευαισθητοποίησης, της συμμετοχής και της αυτεξουσιότητας των Ρομά, καθώς και της ανάπτυξης ικανοτήτων της κοινωνίας πολιτών και των τοπικών αρχών ανέπτυξε την εκστρατεία «Για τους Ρομά, μαζί με τους Ρομά», όπου στήριξε στοχευμένες δραστηριότητες επικοινωνίας για την καταπολέμηση των ανισοτήτων.

⁴² [ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Έκθεση σχετικά με τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την ενδιάμεση αξιολόγηση του πλαισίου της ΕΕ για εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά](#), Βρυξέλλες, 4.12.2018 COM(2018) 785 final.

⁴³ Πρόκειται για καλή πρακτική της ΕΕΔΑ που εφαρμόστηκε κατά την υποβολή της τελευταίας Έκθεσής της για τα [Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες](#) στην αρμόδια Επιτροπή των ΗΕ (Ιούλιος 2019).

3^{ος} Στόχος: «Καταπολέμηση και πρόληψη της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά και μείωση του κοινωνικοοικονομικού χάσματος μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού»

Καταγραφή υφιστάμενης κατάστασης και αντιπροσωπευτικές δράσεις της ΕΕΔΑ κατά την περίοδο 2011-2020

Συνθήκες διαβίωσης

Σύμφωνα με την *Δεύτερη έρευνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις μειονότητες και τις διακρίσεις: επιλεγμένα πορίσματα για τους Ρομά*,⁴⁴ στην Ελλάδα το σύνολο σχεδόν του πληθυσμού Ρομά που καλύφθηκε από την έρευνα (96%), είχε εισόδημα κάτω του εθνικού ορίου εισοδηματικής φτώχειας. Ενδεικτικό για τη χώρα μας είναι το γεγονός, ότι όσον αφορά την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες οι Ρομά αντιμετωπίζουν τις περισσότερες διακρίσεις (28%).⁴⁵

Η ΕΕΔΑ παρακολουθεί το θέμα διαχρονικά και ήδη κατά την αξιολόγησή της των επιπτώσεων των μέτρων οικονομικής λιτότητας,⁴⁶ είχε επισημάνει **τις ανησυχίες της για τον αντίκτυπο των μέτρων στις ευάλωτες ομάδες, όπως οι Ρομά**. Στο πλαίσιο αυτής της ανάλυσης και αξιολόγησης, υπογράμμισε εκτός των άλλων και τις επιπτώσεις των μέτρων στην εργασιακή κατάσταση των Ρομά.⁴⁷ Άμεση παραμένει μέχρι σήμερα και η **ανάγκη για συστηματική και τακτική συλλογή και επεξεργασία αναλυτικών, αξιόπιστων και συγκρίσιμων στατιστικών στοιχείων με στόχο την αποτελεσματική παρακολούθηση της κοινωνικής κατάστασης των Ρομά εν γένει**.⁴⁸

Στέγαση

Σταθερή είναι και ενασχόληση της ΕΕΔΑ με τις συνθήκες διαβίωσης των Ρομά και την ανεύρεση λύσεων για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η πλειοψηφία των κοινοτήτων τους, η οποία εκφράζει την βαθιά ανησυχία της ιδιαίτερα για

⁴⁴ *Δεύτερη έρευνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις μειονότητες και τις διακρίσεις: επιλεγμένα πορίσματα για τους Ρομά*, Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016.

⁴⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών - Μια Ένωση ισότητας: σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020-2025.

⁴⁶ *Επιπτώσεις των Πολιτικών Οικονομικής Μεταρρύθμισης και των Μέτρων Λιτότητας στα Δικαιώματα του Ανθρώπου*, 2017.

⁴⁷ *ΔΗΛΩΣΗ ΕΕΔΑ για την επίδραση των συνεχιζόμενων μέτρων λιτότητας στα δικαιώματα του ανθρώπου*.

⁴⁸ Βλ. και *Observations submitted by the Greek National Commission for Human Rights (GNCHR) in view of the examination of the 27th Greek report on the application of the European Social Charter (articles 3, 11, 12, 13 and 14) and on the 11th Greek report on the application of the additional protocol to the European social charter (article 4) (reference period 01/01/2012-31/12/2015)* (Ιανουάριος 2017).

τις **πολλαπλές παραβιάσεις του δικαιώματος στη στέγαση και το νερό από τους φορείς της κρατικής εξουσίας.**⁴⁹

Ειδικά ως προς τη στέγαση των Ρομά, η ΕΕΔΑ έχει διατυπώσει στο παρελθόν τις επιφυλάξεις της για την διαχείριση του ζητήματος από την Ελληνική πολιτεία⁵⁰.

Συνολικά, ο απολογισμός από την εφαρμογή της στεγαστικής πολιτικής για τους Έλληνες από το *Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης (ΟΠΔ) για την κοινωνική ένταξη των Ελλήνων Ρομά* με περίοδο εφαρμογής τα έτη 2002-2008, δεν καταγράφεται θετικός. Η ΕΕΔΑ με λύπη της διαπιστώνει **ότι τα εμπόδια στην ένταξη των Ρομά εξακολουθούν να συντρέχουν και σήμερα** και συμφωνεί με τα πορίσματα του Συνηγούρου του Πολίτη, ότι οι **παρεμβάσεις που υλοποιήθηκαν για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των Ρομά είχαν κυρίως προσωρινό και επείγοντα χαρακτήρα** για την αντιμετώπιση κυρίως περιπτώσεων ακραίας φτώχειας, χωρίς σύστημα ιεράρχησης αναγκών και προτεραιοτήτων, με κύριο μέτρο την παροχή στεγαστικών καταλυμάτων χαμηλού κόστους⁵¹. Η μόνη ενεργητική πολιτική κοινωνικής στεγαστικής συνδρομής υπήρξε αυτή της χορήγησης στεγαστικών δανείων, η οποία όμως εφαρμόστηκε με αρκετά κενά στο σχεδιασμό της σε ό,τι αφορά ειδικότερα στην εξειδίκευση της ομάδας-στόχου.⁵² Για το δε σύστημα στεγαστικών δανείων, παρόλο που χαρακτηρίστηκε από την Επιτροπή Εμπειρογνομόνων για τους Ρομά και τους Ταξιδιώτες ως καλή πρακτική,⁵³ η Επιτροπή ECRI διαπίστωσε ότι δεν ωφέλησε πάντοτε τις στοχευμένες ομάδες, ενώ οι εκθέσεις έδειξαν ότι ενδέχεται να υπήρξαν παρατυπίες κατά την εφαρμογή αυτού του καθεστώτος.⁵⁴ Πέρα από τις παρατυπίες που παρατηρήθηκαν, εν τέλει δεν υπάρχουν στατιστικές για τις επιπτώσεις των στεγαστικών δανείων στην προώθηση της ένταξης.⁵⁵

Δικαίωμα στο νερό

Η ΕΕΔΑ είχε διενεργήσει το 2014 εκτεταμένη μελέτη για την πρόσβαση σε καθαρό και επαρκές νερό, όπου εξέφρασε την αιτιολογημένη ανησυχία της για τις **συχνές παραβιάσεις, μεταξύ των άλλων, του δικαιώματος των Ρομά στο νερό.**⁵⁶ Σε αυτό το πνεύμα η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη της το γεγονός, ότι το δικαίωμα στο νερό δεν κατοχυρώνεται ρητά αυτοτελώς ως αυτόνομο γενικό δικαίωμα, αν και απαντάται σε διεθνή και ευρωπαϊκά κείμενα με ειδικό

⁴⁹ ΕΕΔΑ Γραπτές πληροφορίες που υποβλήθηκαν από την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου σε σχέση με την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεις (ICERD) στην Ελλάδα, Ιούλιος 2016 (στην αγγλική).

⁵⁰ Ibidem

⁵¹ Σχέδιο Εθνικής Στρατηγικής για τους Ρομά στην Ελλάδα, Συνηγόρος του Πολίτη.

⁵² Ibidem.

⁵³ Committee of experts on Roma and Travellers (MG-S-ROM), *Opinion of the MG-S-ROM on the housing situation of Roma and Travellers in Europe*, MG-S-ROM (2009)4 (16.10.2009), p. 3.

⁵⁴ CoE, ECRI, *Report on Greece (fifth monitoring cycle)*, 24 February 2015, CRI(2015)1, par. 74

⁵⁵ *Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομ*, Will Guy Πανεπιστήμιο του Μπρίστολ Ελλάδα, 27-28 Μαΐου 2009 Συγκεφαλαιωτική Έκθεση.

⁵⁶ *Δικαίωμα στο Νερό, Συστάσεις της ΕΕΔΑ για την αποτελεσματική προστασία του*, 2014.

προστατευτικό πεδίο,⁵⁷ και ότι δεν κατοχυρώνεται αυτοτελώς ούτε από το ισχύον εθνικό νομοθετικό πλαίσιο,⁵⁸ κάλεσε την Πολιτεία με σειρά γενικών και ειδικών συστάσεων, να λάβει ειδική μέριμνα για την πλήρη πρόσβαση των Ρομά σε νερό, επισημαίνοντας παράλληλα την αξία της λήψης πρωτοβουλιών από τους αρμόδιους κρατικούς τοπικούς φορείς.⁵⁹ Εντούτοις, σήμερα περίπου ένα ποσοστό 9% του Ρομά πληθυσμού εξακολουθεί να ζει σε νοικοκυριά χωρίς τρεχούμενο νερό εντός της οικίας τους, ποσοστό πολύ υψηλότερο από το αντίστοιχο του γενικού πληθυσμού.⁶⁰ Η ΕΕΔΑ παρακολουθεί στενά την υφιστάμενη κατάσταση και τονίζει την **αναγκαιότητα της διασφάλισης του δικαιώματος των Ρομά στο νερό ως φυσικό, κοινωνικό και πολιτιστικό αγαθό** καθώς μάλιστα πλέον η **διασφάλιση της πρόσβασης σε ύδρευση και αποχέτευση για όλους συμπεριλαμβάνεται στους Γενικούς και Ειδικούς στόχους βιώσιμης ανάπτυξης του ΟΗΕ.**⁶¹ Έμφαση στο δικαίωμα των Ρομά στο νερό αποδίδει και το Στρατηγικό Πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά, 2020-2030.⁶²

Δημοτολογικές εκκρεμότητες

Άμεσα συνδεδεμένο με την πρόληψη και καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και της περιθωριοποίησης των Ρομά είναι και το ζήτημα της δημοτολογικής καταγραφής τους. Η ΕΕΔΑ έχει επανειλημμένα εκφράσει την

⁵⁷ **HE:** Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989), άρθρο 24 παρ. 2 περ. γ), Διεθνής Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεως κατά των γυναικών (1979), Διεθνής Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεως κατά των γυναικών (1979), Διεθνής Σύμβαση Εργασίας 169 (1989) «Για τους αυτόχθονες και νομαδικούς πληθυσμούς στις ανεξάρτητες χώρες», (άρθρο 4 παρ. 1 *in fine*)

ΣΤΕ: Αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης, άρθρο 31 (1), Ευρωπαϊκός Χάρτης για το Νερό, 1968 που αντικαταστάθηκε το 2001 από τον Ευρωπαϊκό Χάρτη για τους Υδατικούς Πόρους

ΕΕ: Οδηγία 2000/60/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων», η Οδηγία 98/83/ΕΕ του Συμβουλίου σχετικά με την ποιότητα των νερών που προορίζονται για την ανθρώπινη κατανάλωση.

⁵⁸ Όπως, αναφέρει η ΕΕΔΑ στο κείμενο των Συστάσεων της για το Νερό, το δικαίωμα αυτό δεν κατοχυρώνεται συνταγματικά στην Ελλάδα, ούτε προβλέπεται ρητά σε επιμέρους νομοθετικά κείμενα. Το δικαίωμα στο νερό, ωστόσο, συνέχεται με σειρά άλλων δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται ρητά - πέρα από τα διεθνή κείμενα που δεσμεύουν την Ελλάδα - στο ελληνικό Σύνταγμα, όπως τα δικαιώματα στην προστασία της ζωής (άρθρο 5 παρ. 2) και της υγείας (άρθρα 5 παρ. 5 και 21 παρ. 3), το δικαίωμα σε επαρκή στέγαση (άρθρο 21 παρ. 4) καθώς και με το σεβασμό και την προστασία της αξίας του ανθρώπου, την προστασία του περιβάλλοντος και την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, όπως αυτά κατοχυρώνονται συνταγματικά (άρθρα 2 παρ. 1 και 24 παρ. 1 αντίστοιχα).

⁵⁹ *Ibidem*

⁶⁰ FRA, EU-MIDIS II **Δεύτερη έρευνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις μειονότητες και τις διακρίσεις: επιλεγμένα πορίσματα για τους Ρομά**, 2016.

⁶¹ Ο Γενικός Στόχος 6, από τους Γενικούς και ειδικούς στόχους βιώσιμης ανάπτυξης του ΟΗΕ, προβλέπει τη διασφάλιση της πρόσβασης σε ύδρευση και αποχέτευση για όλους, ενώ ο Ειδικός Στόχος 1 προβλέπει την επίτευξη καθολικής και ισότιμης πρόσβασης σε ασφαλές και οικονομικά προσιτό πόσιμο νερό για όλους έως το 2030.

⁶² **Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών - Μια Ένωση ισότητας: σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020-2025.**

ανησυχία της για το **πάγιο πρόβλημα της δημοτολογικής εκκρεμότητας των Ρομά**, το οποίο συμβάλλει στην άμβλυνση του κοινωνικοοικονομικού χάσματος μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού. Η ΕΕΔΑ έχει επιστήσει την προσοχή της Πολιτείας για την **ανάγκη ανεύρεσης αποτελεσματικής λύσης στο θέμα εγγραφής των Ρομά στα αστικά δημοτολόγια, ιδίως στο βαθμό που η εγγραφή συνιστά βασική προϋπόθεση για την απόδειξη ή κτήση της ελληνικής ιθαγένειας**.⁶³ Στην πράξη, λόγω του γεγονότος ότι συχνά η γέννηση δεν λαμβάνει χώρα σε νοσοκομείο και άρα δεν δηλώνεται, μεγάλος αριθμός παιδιών Ρομά στερείται πιστοποιητικού γέννησης. Συνέπεια αυτού είναι τα παιδιά αυτά να αδυνατούν να αποδείξουν την ελληνική τους ιθαγένεια, είτε ως τέκνα γονέα στην περίπτωση που οι γονείς είναι δημοτολογικά τακτοποιημένοι, είτε ως τέκνα ανιθαγενών γονέων που έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα. Η τακτοποίηση της διαδικασίας θα βοηθούσε και την υπαγωγή Ρομά στα προγράμματα στήριξης της Πολιτείας. Το πρόβλημα έχει επισημάνει στις Συμπερασματικές της Παρατηρήσεις για την Ελλάδα και η Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Παιδιού των ΗΕ από το 2011,⁶⁴ ενώ το αναγνωρίζει και η ίδια η Πολιτεία στην αντίστοιχη Έκθεσή της.⁶⁵

Ιθαγένεια

Ως προς την ιθαγένεια των Ρομά που ζουν και διαβιώνουν στην Ελλάδα και δεδομένου, ότι η ιθαγένεια είναι ο δημοσίου δικαίου δεσμός ενός ατόμου προς την Πολιτεία στο λαό της οποίας αυτό ανήκει (σύμφωνα με την ευρέως διαδεδομένη άποψη του Paul Lagarde) και άρα ουσιώδες συστατικό της πλήρους ένταξης προσώπου στον πληθυσμό ενός κράτους, η ΕΕΔΑ έχει τοποθετηθεί με την υποβολή γνωμοδοτήσεων επί προωθούμενων μεταρρυθμίσεων της νομοθεσίας προς την κατεύθυνση της τακτοποίησης των ανιθαγενών Ρομά, ώστε να δοθεί ένα τέλος σε αυτού του είδους την περιθωριοποίησή τους.⁶⁶

⁶³ ΕΕΔΑ Η κατάσταση των Τσιγγάνων στην Ελλάδα, 2001, ΕΕΔΑ Έκθεση και Προτάσεις για ζητήματα σχετικά με την κατάσταση και τα δικαιώματα των Τσιγγάνων στην Ελλάδα, 2009, GNCHR Submission to UNCRC, January 2020, Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ ενόψει της συνόδου της Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του ΟΗΕ για την εξέταση της Δεύτερης Περιοδικής Έκθεσης της Ελλάδας, Σεπτέμβριος 2015 (στην αγγλική), σελ. 10, ΕΕΔΑ Γραπτές πληροφορίες που υποβλήθηκαν από την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου σε σχέση με την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεις (ICERD) στην Ελλάδα, Ιούλιος 2016 (στην αγγλική)

Βλ. και Συνήγορος του Πολίτη, **ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ (άρθρο 3 § 5 ν. 3094/2003) Δημοτολογική τακτοποίηση των ελλήνων τσιγγάνων**, 2003

⁶⁴ UN, Committee on the Rights of the Child, Concluding Observations: Greece, CRC/C/GRC/CO/2-3, 13.8.2012, par. 32.

⁶⁵ CRC_C_GRC_4-6_6663_GREEK STATE REPORT 2018

⁶⁶ Βλ. Υποσημείωση 63. Επίσης η ΕΕΔΑ όχι μόνο έχει τοποθετηθεί γραπτά για το ζήτημα αλλά και συμμετείχε ενεργά, βάσει του Ν 3838/2010 (ΦΕΚ Α' 49), στην υπόδειξη τακτικών και αναπληρωματικών μελών στις Επιτροπές Πολιτογράφησης καθώς ορίζει με συνέπεια επί μακρῶ χρόνῳ εκπρόσωπους της στις Επιτροπές Πολιτογράφησης της χώρας υποστηρίζοντας με επιστημονική και κοινωνική επάρκεια και εμπειρία τη λειτουργία του συστήματος απόδοσης ιθαγένειας, παρά τα σοβαρά σε αρκετές περιπτώσεις λειτουργικά του προβλήματα.

Στις πρόσφατες παρατηρήσεις της επί του ΣχΝ «Προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας - Ρυθμίσεις για την απονομή Ιθαγένειας - Διατάξεις σχετικές με τις εκλογές στην Τοπική Αυτοδιοίκηση - Λοιπές διατάξεις» (Ν. 4604/2019, ΦΕΚ 50/Α/26.03.2019),⁶⁷ η Επιτροπή υπογράμμισε την **ανάγκη διευκόλυνσης του καθορισμού της ιθαγένειας των Ρομά**, οι οποίοι μόνο μέσω της χρονοβόρου και πολυέξοδης δικαστικής οδού μπορούσαν να προκαλέσουν την έκδοση των ελλειπουσών ληξιαρχικών πράξεων προκειμένου να ζητήσουν καθορισμό ιθαγένειας κατ' εφαρμογή του άρθρου 1 παρ. 2 ΚΕΙ. Κι ενώ οι προτάσεις της έγιναν δεκτές και ο νόμος ρύθμισε για πρώτη φορά την αναγνώριση (διαπίστωση) της ελληνικής ιθαγένειας σε ανιθαγενείς Ρομά και την συνακόλουθη δημοτολογική τακτοποίησή τους (άρθρο 46 του Ν. 4604/2019), στη συνέχεια με μεταγενέστερη τροποποίηση του Ν. 4674/2020 «*Στρατηγική αναπτυξιακή προοπτική των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ρύθμιση ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών και άλλες διατάξεις*» (ΦΕΚ 53/Α/11-3-2020), η διάταξη τελικά καταργήθηκε πριν προλάβει να εφαρμοστεί (άρθρο 40 του ν. 4674/2020).

Γυναίκες Ρομά

Η ΕΕΔΑ συμμερίζεται την ανησυχία της Επιτροπής UN CEDAW για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών σχετικά με την έλλειψη δεδομένων για την απασχόληση των γυναικών Ρομά, τον κοινωνικό αποκλεισμό τους, καθώς και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην απόλαυση βασικών δικαιωμάτων, όπως η πρόσβαση σε εγκαταστάσεις υγειονομικής περίθαλψης, κοινωνικές παροχές, εκπαίδευση, συμμετοχή στα κοινά και εργασία.⁶⁸ **Η δυσμενής θέση των γυναικών Ρομά στις ίδιες τις κοινότητές τους μεγιστοποιεί το εύρος των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν.** Σύμφωνα με έρευνα στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων,⁶⁹ στην Ελλάδα, το χάσμα μεταξύ των φύλων όσο αφορά στη συμμετοχή στην αγορά εργασίας εξακολουθεί να είναι μεγάλο στον γενικό πληθυσμό, αλλά δεν είναι τόσο μεγάλο όσο στους Έλληνες Ρομά. Αυτό στην περίπτωση των Ελλήνων Ρομά μπορεί να εξηγηθεί από την υψηλότερη δέσμευση των Ελληνίδων Ρομά σε μη αμειβόμενες ευθύνες φροντίδας, όπως η οικιακή εργασία και τα παιδιά (στην Ελλάδα το 48% των Ελληνίδων Ρομά δηλώνουν ως κύρια δραστηριότητα την οικιακή εργασία) λόγω των στερεοτύπων και των αντιλήψεων που συντηρούν για τις γυναίκες Ρομά μια πιο μειονεκτική θέση.⁷⁰

⁶⁷ Παρατηρήσεις ΕΕΔΑ επί των ζητημάτων ιθαγένειας στο Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών με τίτλο «Προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας- Ρυθμίσεις για την απονομή Ιθαγένειας-Διατάξεις σχετικές με τις εκλογές στην Τοπική Αυτοδιοίκηση- Λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας ΥΠΕΣ», 2019. Επιστολή στον Υπουργό Εσωτερικών στις 2.10.2020.

⁶⁸ GNCHR Information on CEDAW, October 2020

⁶⁹ FRA, EU-MIDIS II Δεύτερη έρευνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις μειονότητες και τις διακρίσεις: επιλεγμένα πορίσματα για τους Ρομά, 2016

⁷⁰ Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2016-2020 (ΕΣΔΙΦ)

Η ΕΕΔΑ λαμβάνοντας υπόψη ότι η απασχόληση συνιστά βασικό στοιχείο της διαδικασίας ένταξης, καθώς και τις πολλαπλές διακρίσεων κατά των γυναικών Ρομά, δίνει έμφαση στη συμπερίληψη μέτρων στην Εθνική Στρατηγική με στόχο την εξάλειψη των διακρίσεων αυτών και τη **διευκόλυνση και διασφάλιση της πρόσβασης των γυναικών Ρομά στην απασχόληση και την εργασία**. Προϋπόθεση προς αυτήν την κατεύθυνση συνιστά η εναρμόνιση μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής/οικογενειακής ζωής, όπως αυτή ορίζεται στην Οδηγία 2019/1158/ΕΕ σχετικά με την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής για τους γονείς και τους φροντιστές και την κατάργηση της οδηγίας 2010/18/ΕΕ.

Παιδιά Ρομά

Η ΕΕΔΑ σε συνέχεια των Παρατηρήσεων της για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού,⁷¹ και λαμβάνοντας υπόψη τις καταληκτικές παρατηρήσεις (2012) της Επιτροπής των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, όπου η Επιτροπή εκφράζει την **ανησυχία της για την πολύ φτωχή υγεία και εκπαίδευση των παιδιών Ρομά**, απηύθυνε σειρά συστάσεων προς την Πολιτεία στην πρόσφατη Έκθεσή της για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για το Παιδί από την Ελλάδα σύμφωνα με το άρθρο 45 (α) της Σύμβασης, για την, μεταξύ των άλλων, **ενδυνάμωση και εγγύηση της πραγματικής ισότιμης πρόσβασης των παιδιών Ρομά στην υγεία και την εκπαίδευση**.⁷²

Ρομά και Covid -19

Στην Έκθεσή της για την ανάγκη προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τη λήψη των μέτρων αντιμετώπισης του Covid -19 με συστάσεις προς την Πολιτεία,⁷³ η ΕΕΔΑ προέβη σε μια αναλυτική αξιολόγηση του αντικτύπου των περιοριστικών μέτρων πολιτικής στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις δημοκρατικές αξίες, ώστε να παράσχει στην Ελληνική κυβέρνηση τις κατάλληλες συμβουλές σχετικά με την προστασία του πυρήνα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και παράλληλα να ενημερώσει την κοινή γνώμη για τα δικαιώματά της και τους σχετικούς κινδύνους παραβίασής τους εξαιτίας της πανδημίας. Στην συγκεκριμένη Έκθεση η ΕΕΔΑ υπογράμμισε, ότι **τα περιοριστικά μέτρα θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ευαλωτότητα του Ρομά πληθυσμού**, υπενθυμίζοντας τα παγιωμένα προβλήματα στους καταυλισμούς, όπως η πρόσβαση στην υγεία, σε υδροδότηση, ηλεκτροδότηση, και η αποκομιδή απορριμμάτων, που συνιστούν πρόσθετους κινδύνους σε περιόδους κρίσης, καθώς και τα σοβαρά εμπόδια που σχετίζονται με την προμήθεια τροφίμων και την υγιεινή και τα οποία αντιμετώπισαν πολλές οικογένειες σε ορισμένες περιοχές της χώρας (Ξάνθη, Λάρισα). Πρόκειται για ζητήματα, στα οποία

⁷¹ Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, 2018

⁷² GNCHR Submission to UNCRC, January 2020

⁷³ Έκθεση της ΕΕΔΑ για την ανάγκη προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τη λήψη των μέτρων αντιμετώπισης του Covid -19 με συστάσεις προς την Πολιτεία, Ιούνιος 2020

εφιστούν την προσοχή συστηματικά και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και που συνδέονται με την παραβίαση του δικαιώματος στην κοινωνική προστασία του πληθυσμού των Ρομά.⁷⁴

Προτεινόμενες δράσεις της ΕΕΔΑ ως προς το περιεχόμενο της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2027 σε σχέση με τον 3^ο Στόχο

Η ΕΕΔΑ σε συνέχεια της έως σήμερα συμβολής της, στο πλαίσιο του θεσμικού της ρόλου, στην άμβλυνση του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά και τη μείωση του κοινωνικοοικονομικού χάσματος μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού» και δεδομένου, ότι η αποστολή της είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με αυτήν της εκπαίδευσης, προτείνει την **συμπερίληψη στην Εθνική Στρατηγική στοχευμένων τομεακών εκπαιδευτικών δράσεων παράλληλα με τη δημιουργία κοινών forum διαπολιτισμικού διαλόγου με επίκεντρο την αναβάθμιση των συνθηκών διαβίωσης στο αστικό περιβάλλον, βελτιώνοντας τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ Ρομά και Πολιτείας**. Αναλυτικά ως προς τους επιμέρους τομείς:

Δικαίωμα στο Νερό

Η ΕΕΔΑ εξειδικεύοντας τις γενικές και ειδικές συστάσεις της προς την Πολιτεία για το δικαίωμα στο νερό,⁷⁵ κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η **πλήρης εφαρμογή του δικαιώματος των Ρομά σε επαρκές νερό τόσο για τις παρούσες όσο και για τις μέλλουσες γενιές**, θεωρεί σκόπιμο οι προτάσεις της αυτές να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο χάραξης της παρούσας Εθνικής Στρατηγικής με την **ανάληψη δράσεων για την αντιμετώπιση των ανισοτήτων**. Αναλυτικότερα θέτει υπόψη τις παρακάτω συστάσεις:

ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

- Νομοθετική αναγνώριση του δικαιώματος στο νερό ως δημόσιου αγαθού και αναγνώριση της σύνδεσης του με την αποχέτευση και την άρδευση
- Διατήρηση του δημόσιου χαρακτήρα και ελέγχου των φορέων ύδρευσης και αποχέτευσης, χωρίς δυνατότητα παραχώρησης σε ιδιώτες
- Διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης σε ποιοτικό νερό για τους κατοίκους όλης της χώρας

⁷⁴ Βλ και σχετική Έκθεση του FRA: [CORONAVIRUS PANDEMIC IN THE EU – FUNDAMENTAL RIGHTS IMPLICATIONS: WITH A FOCUS ON CONTACT-TRACING APPS](#), Bulletin 2, May 2020, σελ. 36-37

FRA, Coronavirus pandemic in the EU – Impact on Roma and Travellers, [Bulletin No.5](#), 1 March – 30 June 2020, p. 11

⁷⁵ [Δικαίωμα στο Νερό, Συστάσεις της ΕΕΔΑ για την αποτελεσματική προστασία του](#), 2014.

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

A. Ίση και χωρίς διάκριση πρόσβαση σε επαρκές Νερό

- Αντιμετώπιση του νερού ως φυσικού, κοινωνικού και πολιτιστικού αγαθού, και όχι ως εμπορεύματος χωρίς διακρίσεις σε βάρος της ευάλωτης ομάδας των Ρομά
- Εξασφάλιση της πρόσβασης σε νερό επαρκούς ποσότητας και ασφαλούς ποιότητας σε κάθε πρόσωπο που βρίσκεται στο έδαφος του ελληνικού κράτους χωρίς διάκριση και κατά τρόπο ισότιμο, με ειδική φροντίδα για τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού και διασφάλιση της σωματικής ακεραιότητας κατά την πρόσβαση στο νερό
- Ειδική μέριμνα για τη πρόσβαση των Ρομά σε καθαρό και επαρκές νερό, και λήψη πρωτοβουλιών από τους αρμόδιους ΟΤΑ
- Αξιοποίηση του στόχου βιώσιμης ανάπτυξης του ΟΗΕ για ισότιμη πρόσβαση σε ασφαλές και οικονομικά προσιτό πόσιμο νερό για όλες τις κοινότητες και τους οικισμούς Ρομά
- Διαρκής παροχή επαρκούς και ασφαλούς νερού στο σύνολο της ηπειρωτικής και νησιωτικής χώρας, στις ακριτικές και απομακρυσμένες περιοχές της χώρας, με αποτροπή της δημιουργίας κοιτίδων πληθυσμού εντός της επικράτειας, των οποίων η πρόσβαση στο νερό είναι πολύ δύσκολη ή αδύνατη

Οικονομική προσιτότητα

- Εξασφάλιση της σταθερής οικονομικής προσιτότητας του νερού, κατά τρόπο ώστε η πρόσβαση σε αυτό να μην περιορίζει τη δυνατότητα του ατόμου να προμηθευτεί άλλα είδη πρώτης ανάγκης ή/και την απόλαυση των λοιπών δικαιωμάτων του, ιδίως στις περιπτώσεις ευάλωτων ατόμων, όπως οι Ρομά
- Υιοθέτηση κατάλληλων πολιτικών τιμολόγησης και πρόβλεψη για ευέλικτα σχήματα πληρωμών (κοινωνικά τιμολόγια). Παροχή νερού δωρεάν ανά περίπτωση, όποτε αυτό κρίνεται απαραίτητο
- Πρόβλεψη ώστε καμία διακοπή νερού να μην πραγματοποιείται λόγω μη εξόφλησης των λογαριασμών νερού, προτού διαπιστωθούν οι συγκεκριμένες κάθε φορά οικονομικές δυνατότητες του οφειλέτη

B. Ίση και χωρίς διάκριση πρόσβαση σε διαθέσιμο Νερό

- Εξασφάλιση επαρκούς ποσότητας νερού για την κάλυψη των καθημερινών αναγκών των Ρομά, σύμφωνα και με τις οδηγίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας
- Λήψη υπόψη των επιμέρους κρίσιμων αναγκών σε νερό, μεταξύ άλλων, της κατάστασης της υγείας, του κλίματος και των συνθηκών εργασίας των Ρομά

Γ. Ίση και χωρίς διάκριση πρόσβαση σε ασφαλές Νερό

- Πρόσβαση των Ρομά σε υψηλής ποιότητας νερό για κάθε χρήση με έμφαση στον αδιαίρετο χαρακτήρα της ποιότητας του νερού
- Κατάλληλη συντήρηση των υποδομών για το νερό σε όλες τις περιοχές της χώρας και διενέργεια τακτικών ελέγχων διασφάλισης της ποιότητας του νερού
- Παροχή πληροφόρησης, σε περιπτώσεις ακαταλληλότητας του πόσιμου νερού, επί των συγκεκριμένων κινδύνων που εγκυμονεί για την δημόσια υγεία
- Οργάνωση και εξυγίανση των βιομηχανικών περιοχών καθώς και θέσπιση αυστηρών ορίων ποιότητας των υδάτων για τις βιομηχανίες, ιδίως για εκείνες που βρίσκονται κοντά σε οικισμούς Ρομά
- Θέσπιση κυρώσεων σε βάρος των αρμοδίων αρχών για τη μη λήψη των ενδεικνυόμενων υγειονομικών μέτρων

Δ. Νερό και κοινωνική συμμετοχή

- Διασφάλιση της δημοκρατικής συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στις διαδικασίες που αφορούν το νερό την πρόσβαση στην πληροφορία, την διαβούλευση και τον σχεδιασμό των πολιτικών καθώς και τη διαδικασία συναπόφασης
- Προσαρμογή των συμμετοχικών διαδικασιών στα ειδικά προβλήματα που αντιμετωπίζονται ανά περιοχή.

Γυναίκες Ρομά

Η ΕΕΔΑ με γνώμονα την **εξάλειψη των πολλαπλών διακρίσεων που βιώνουν οι γυναίκες Ρομά** και με έμφαση στη διευκόλυνση της πρόσβασής τους στην οικονομική ζωή, προτείνει τη συμπερίληψη μέτρων στην Εθνική Στρατηγική με στόχο την **ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σε τοπικό κυρίως επίπεδο** ως προς i) τις συνέπειες των πολλαπλών διακρίσεων κατά των γυναικών Ρομά, ii) την ανάγκη ανακατανομής των κοινωνικών ρόλων στο εσωτερικό της οικογένειας και των ενδοοικογενειακών υποχρεώσεων κι ευθυνών και iii) τη στήριξη της ενεργούς συμμετοχής των γυναικών Ρομά στην εργασία παράλληλα με τη εξασφάλιση της πρόσβασής της σε δωρεάν υπηρεσίες παιδικής μέριμνας.

Παιδιά Ρομά

Η ΕΕΔΑ στο πνεύμα των συστάσεων της προς την Πολιτεία στην πρόσφατη Έκθεσή της για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για το Παιδί από την Ελλάδα, προτείνει την συμπερίληψη δράσεων στην παρούσα Εθνική Στρατηγική, με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων, οι οποίες, μεταξύ των άλλων:

- να διασφαλίζουν την **ισότιμη πρόσβαση των παιδιών Ρομά στην εκπαίδευση**
- να προωθούν εκστρατείες ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης

- να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο των περιορισμένων καταγγελιών σε συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και τη συμμετοχή των φορέων εκπροσώπησης των Ρομά
- να εφαρμόσουν τις αποφάσεις που εκδίδει το ΕΕΔΑ σχετικά με τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων των παιδιών Ρομά
- να διασφαλίζουν τον οριζόντιο και διατομεακό συντονισμό των αρμόδιων υπηρεσιών και τη συλλογή επαρκών και αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων.

Ρομά και Covid -19

Σε συνέχεια των διαπιστώσεων της ΕΕΔΑ στην Έκθεσή της για την ανάγκη προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τη λήψη των μέτρων αντιμετώπισης του Covid -19 με συστάσεις προς την Πολιτεία,⁷⁶ όπου, μεταξύ των άλλων, υπογραμμίστηκε η **ανάγκη τα περιοριστικά μέτρα να λαμβάνουν ιδιαίτερος υπόψη και να σταθμίζουν την ευαλωτότητα του Ρομά πληθυσμού**, η ΕΕΔΑ υποδεικνύει τη συνέχιση και περαιτέρω εντατικοποίηση των δράσεων για την άρση του κοινωνικού αποκλεισμού που υφίστανται οι Ρομά και συστήνει οι επί μέρους δράσεις της Εθνικής Στρατηγικής να προβλέψουν **πρόσθετα κατάλληλα ειδικά μέτρα για την προστασία της δημόσιας υγείας των Ρομά χωρίς διακρίσεις και δυσανάλογες επιπτώσεις στα δικαιώματά τους για όσο διάστημα διαρκεί η πανδημία.**

⁷⁶ Έκθεση της ΕΕΔΑ για την ανάγκη προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τη λήψη των μέτρων αντιμετώπισης του Covid -19 με συστάσεις προς την Πολιτεία, Ιούνιος 2020

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΟΡΕΑ	
Επωνυμία Φορέα:	Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
Διαδικτυακός τόπος Φορέα:	https://www.nchr.gr/
Όνοματεπώνυμο Εκπροσώπου του Φορέα	Κατερίνα Χαροκόπου
Ιδιότητα στο Φορέα:	Επιστημονική Συνεργάτιδα
Τηλέφωνο:	210 7233221
e-mail:	info@nchr.gr k.charokpou@nchr.gr

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΡΑΣΕΩΝ

A. Στόχος «Καταπολέμηση και πρόληψη του αντιτσιγγανισμού και των διακρίσεων»

ΕΝΟΤΗΤΑ Α. Καταγραφή των παραστάσεων σας ως προς την υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα

Θεματικοί Στόχοι «Πρόληψη και καταπολέμηση του αντιτσιγγανισμού» «Πρόληψη και καταπολέμηση των πολλαπλών διακρίσεων»
Ποια είναι η υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα σε σχέση με την πρόληψη του αντιτσιγγανισμού;
Ποια είναι η υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα σε σχέση με την καταπολέμηση του αντιτσιγγανισμού;
Ποια είναι η υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα σε σχέση με την πρόληψη των πολλαπλών διακρίσεων;
Ποια είναι η υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα σε σχέση με την καταπολέμηση των πολλαπλών διακρίσεων;

ΕΝΟΤΗΤΑ Β. Καταγραφή αντιπροσωπευτικών δράσεων σας την περίοδο 2011-2020 σε σχέση με τους δύο Θεματικούς Στόχους

Δράσεις	1. Στόχευση	2. Δείκτες-ωφελούμενοι	3. Χωροθέτηση - Συνεργαζόμενοι Φορείς	4. Χρηματοδότηση	5. Διάρκεια
Καταγράψτε σχετικές αντιπροσωπευτικές Δράσεις που έχει υλοποιήσει / υλοποιεί ο Φορέας Σας;	A. Η δράση είναι γενικής στόχευσης (γενικά για ευάλωτες ομάδες πληθυσμού) ή ειδικό μέτρο για τους ΡΟΜΑ;	A. Υπάρχουν δείκτες στόχου μέτρησης της αποτελεσματικότητας και ποιοι είναι αυτοί; B. Έχουν οριστεί δείκτες παρακολούθησης της υλοποίησης; Γ. Πόσοι είναι οι ωφελούμενοι; Δ. Ποιος ο αρχικός στόχος ως προς τους ωφελούμενους	A. Χωροταξικά που εντοπίζεται η κάθε Δράση: α) Τοπικό επίπεδο, β) Περιφερειακό επίπεδο, γ) Εθνική εμβέλεια B. Υπάρχουν άλλοι φορείς του Δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα με τους οποίους συνεργάζεστε για την υλοποίηση των μέτρων	A. Ποιο είναι το Χρηματοδοτικό Εργαλείο και ποιο το ύψος της χρηματοδότησης κάθε Δράσης;	A. Ποια είναι η διάρκεια της Δράσης: Έτος έναρξης-Έτος Λήξης
Δράση 1: Σεμινάρια α) Διοργάνωση Β' κύκλου σεμιναρίων 2019-2020 με θεματική και για Ρομά στο Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών	Ωφελούμενοι: α) σπουδαστές, δικηγόροι και εφαρμοστές του νόμου				α) Δεκέμβριος 2018 - Ιούνιος 2019

<p>(Ακαδημίας 60) με σκοπό την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση</p> <p>β) Συνδιοργάνωση μέσω του προγράμματος JUSTROM (πρόγραμμα του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πρόσβαση των Ρομά γυναικών στη δικαιοσύνη) Εκπαιδευτικών Σεμιναρίων Δικηγόρων σε Αθήνα-Θεσσαλονίκη-Ξάνθη με θέμα την Καταπολέμηση των διακρίσεων και πρόσβαση στη δικαιοσύνη για τις γυναίκες Ρομά</p> <p>γ) Εκπροσώπηση της ΕΕΔΑ σε θεματική ημερίδα της ad hoc Επιτροπής Εμπειρογνομόνων για θέματα Ρομά και Ταξιδευτών (CAHROM), εκπροσωπώντας και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο</p>	<p>β) Γυναίκες Ρομά</p>				<p>β) Απρίλιος 2018-Μάρτιος 2019</p> <p>γ) 22-25.5.2018</p>
---	-------------------------	--	--	--	---

<p>Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ENNHRI) δ) Συμμετοχή της ΕΕΔΑ στο σεμινάριο «TRAUMA», με θέμα τα δικαιώματα των ασυνόδευτων παιδιών στον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών</p>					<p>δ) Ιούνιος 2019</p>
<p>Δράση 2: Σύνταξη της Έκθεσης της ΕΕΔΑ για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού από την Ελλάδα και διατύπωση Συστάσεων προς την Πολιτεία με στόχο την πρόληψη και καταπολέμηση των διακρίσεων</p>					<p>Υποβολή Ιανουάριος 2020</p>

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ. Καταγραφή των εισηγήσεων / προτάσεων σας ως προς το περιεχόμενο της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2027 σε σχέση με την εκπλήρωση των δύο συγκεκριμένων Στόχων

ΣΤΟΧΟΣ: Πρόληψη και καταπολέμηση του αντισιγγανισμού					
Δράσεις	1.Στόχος: α) ωφελούμενοι β) δείκτες μέτρησης της αποτελεσματικότητας γ)δείκτες παρακολούθησης	2. Βασικές προϋποθέσεις επιτυχίας των προτεινόμενων δράσεων:	3. Εμπλεκόμενοι φορείς / υπηρεσίες (κατηγορίες φορέων ή ονομαστική αναφορά σε συγκεκριμένους φορείς)	4. Βασικές προϋποθέσεις συμμετοχής ωφελουμένων Ρομά	5. Θεσμικές παρεμβάσεις που απαιτούνται
Δράση 1: Ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σε θέματα Ρομά μέσω της ενημέρωσης και της διάχυσης της πληροφορίας στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, στην ιστοσελίδα της ΕΕΔΑ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (twitter και facebook) από κοινού με την ΕΛΛΑΝ ΠΑΣΣΕ	Στόχος: Ωφελούμενοι: η κοινωνία των πολιτών				Θεματικές δράσεις all inclusive
Δράση 2: (σεμινάρια,	Στόχος: Ωφελούμενοι:				

<p>συζητήσεις, εκπαίδευση δράσεων και επιτόπιες επισκέψεις στις κοινότητες Ρομά από κοινού με την ΕΛΛΑΝ ΠΑΣΣΕ)</p> <p>α) Ενημέρωση της κοινωνίας των πολιτών και των ίδιων των τοπικών κοινοτήτων Ρομά για θέματα ισότητας με στόχο την ενδυνάμωση της επίγνωσης των δικαιωμάτων τους και της πρόσβασής τους στην κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική με έμφαση στις γυναίκες, τους νέους και τα παιδιά</p> <p>β) Συστηματική εκπαίδευση των εμπλεκόμενων υπαλλήλων των</p>	<p>α) Κοινωνία των πολιτών και Ρομά κοινότητες με έμφαση σε γυναίκες, νέους και παιδιά</p> <p>β) υπάλληλοι των αρχών επιβολής του νόμου και διοικητικοί υπάλληλοι</p>				
--	---	--	--	--	--

αρχών επιβολής του νόμου και των διοικητικών υπαλλήλων με στόχο την καλύτερη μεταχείριση των θυμάτων, την καταλληλότερη διαχείριση των καταγγελιών και επομένως την πιο αποτελεσματική διερεύνηση των παραβιάσεων					
ΣΤΟΧΟΣ: Πρόληψη και καταπολέμηση των πολλαπλών διακρίσεων					
Δράσεις	1.Στόχος: α) ωφελούμενοι β) δείκτες μέτρησης της αποτελεσματικότητας γ)δείκτες παρακολούθησης	2. Βασικές προϋποθέσεις επιτυχίας των προτεινόμενων δράσεων:	3. Εμπλεκόμενοι φορείς / υπηρεσίες (κατηγορίες φορέων ή ονομαστική αναφορά σε συγκεκριμένους φορείς)	4. Βασικές προϋποθέσεις συμμετοχής ωφελουμένων Ρομά	5. Θεσμικές παρεμβάσεις που απαιτούνται
Δράση 1: Δημιουργία κατάλληλου κι επαρκούς εκπαιδευτικού υλικού για αξιοποίηση σε	Ωφελούμενοι: Εμπλεκόμενοι επαγγελματίες				

δράσεις εκπαίδευσης των εμπλεκόμενων επαγγελματιών					
Δράση 2: Στοχευμένες εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την εξάλειψη της έμφυλης βίας στις τοπικές κοινότητες των Ρομά και ανοιχτές εκδηλώσεις σχετικά με την έμφυλη βία από κοινού με την ΕΛΛΑΝ ΠΑΣΣΕ	Ωφελούμενοι: Γυναίκες Ρομά				
Δράση 3: Εκπαίδευση στα σχολεία για θέματα ισότητας με έμφαση στο δικαίωμα της ισότιμης πρόσβασης των παιδιών Ρομά σε μια εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς και στερεότυπα	Ωφελούμενοι: Μαθητές				

B. Στόχος «Πρώθηση της συμμετοχής των Ρομά μέσω ενδυνάμωσης, συνεργασίας και εμπιστοσύνης»

ΕΝΟΤΗΤΑ Α. Καταγραφή των παραστάσεων σας ως προς την υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα

<p>Θεματικοί Στόχοι</p> <p>«Ενίσχυση της χρηστής διακυβέρνησης και της αυτεξουσιότητας των Ρομά»</p> <p>«Ανάπτυξη των ικανοτήτων των τοπικών αρχών»</p> <p>«Ανάπτυξη των ικανοτήτων της κοινωνίας των πολιτών»</p>
<p>Ποια είναι η υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα σε σχέση με την οργάνωση και εκπροσώπηση της κοινότητας των Ρομά;</p>
<p>Έχουν αναπτυχθεί πρωτοβουλίες για να ενθαρρύνεται η ενεργή συμμετοχή των Ρομά στα κοινά;</p>
<p>Ποιος είναι ο ρόλος των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Περιφέρειες και Δήμοι) στην άσκηση πολιτικών ένταξης των Ρομά;</p>
<p>Ποιος είναι ο ρόλος των φορέων της κοινωνίας των πολιτών στην υποστήριξη των διαδικασιών ένταξης των Ρομά;</p>

ΕΝΟΤΗΤΑ Β. Καταγραφή αντιπροσωπευτικών δράσεων σας την περίοδο 2011-2020 σε σχέση με τους τρεις Θεματικούς Στόχους

Δράσεις	1. Στόχευση	2. Δείκτες-ωφελούμενοι	3. Χωροθέτηση - Συνεργαζόμενοι Φορείς	4. Χρηματοδότηση	5. Διάρκεια
Καταγράψτε σχετικές αντιπροσωπευτικές Δράσεις που έχει υλοποιήσει / υλοποιεί ο Φορέας Σας;	A. Η δράση είναι γενικής στόχευσης (γενικά για ευάλωτες ομάδες πληθυσμού) ή ειδικό μέτρο για τους ΡΟΜΑ;	A. Υπάρχουν δείκτες στόχοι μέτρησης της αποτελεσματικότητας και ποιοι είναι αυτοί; B. Έχουν ορισθεί δείκτες παρακολούθησης της υλοποίησης; Γ. Πόσοι είναι οι ωφελούμενοι; Δ. Ποιος ο αρχικός στόχος ως προς τους ωφελούμενους;	A. Χωροταξικά που εντοπίζεται η κάθε Δράση: α) Τοπικό επίπεδο, β) Περιφερειακό επίπεδο, γ) Εθνική εμβέλεια B. Υπάρχουν άλλοι φορείς του Δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα με τους οποίους συνεργάζεστε για την υλοποίηση των μέτρων	A. Ποιο είναι το Χρηματοδοτικό Εργαλείο και ποιο το ύψος της χρηματοδότησης κάθε Δράσης;	A. Ποια είναι η διάρκεια της Δράσης: Έτος έναρξης-Έτος Λήξης
Δράση 1: Επίσκεψη αντιπροσωπείας της ΕΕΔΑ με εκπροσώπους της Πανελλαδικής Συνομοσπονδίας Ελλήνων	Στόχος: Ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των Ρομά	Ωφελούμενοι Κοινότητες Ρομά			Νοέμβριος 2019

Ρομά (ΕΛΛΑΝ ΠΑΣΣΕ) σε καταυλισμούς Ρομά στη Θεσσαλονίκη, στην Περαία, το Δενδροπόταμο και την Αγία Σοφία	κοινοτήτων				
Δράση 2: Συνδιοργάνωση μέσω του προγράμματος JUSTROM (πρόγραμμα του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πρόσβαση των Ρομά γυναικών στη δικαιοσύνη) Εκπαιδευτικών Σεμιναρίων Δικηγόρων σε Αθήνα-Θεσσαλονίκη-Ξάνθη	Στόχος: Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των δικηγόρων και ενθάρρυνση των γυναικών Ρομά που είναι θύματα έμφυλης βίας, προκειμένου να καταγγέλλουν τα περιστατικά και τους δράστες	Ωφελούμενοι Δικηγόροι και Γυναίκες Ρομά			
Δράση 3: Συμμετοχή της ΕΕΔΑ σε σεμινάρια: α) στην ad hoc Επιτροπή Εμπειρογνομόνων για θέματα Ρομά και	Στόχος Ενημέρωση και ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τις διάφορες εκφάνσεις του				α) Μάιος του 2018 (22-25)

<p>Ταξιδευτών (CAHROM), επίσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, εκπροσωπώντας ταυτόχρονα και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ENNHRI)</p> <p>β) στην στρογγυλή Τράπεζα JUSTROM</p> <p>γ) σε κλειστή συζήτηση μεταξύ αρμοδίων φορέων για προβλήματα παροχής νομικής βοήθειας σε ρομά στην Ειδική Γραμματεία για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά</p>	<p>δικαιώματος στη δίκαιη δίκη</p>				<p>β) 18.03.2019</p> <p>γ) 11.02.2019</p>
---	--	--	--	--	---

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ. Καταγραφή των εισηγήσεων / προτάσεων σας ως προς το περιεχόμενο της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2027 σε σχέση με την εκπλήρωση συγκεκριμένων Στόχων

ΣΤΟΧΟΣ: Ενίσχυση της χρηστής διακυβέρνησης και της αυτεξουσιότητας των Ρομά					
Δράσεις	1.Στόχος: α) ωφελούμενοι β) δείκτες μέτρησης της αποτελεσματικότητας γ)δείκτες παρακολούθησης	2. Βασικές προϋποθέσεις επιτυχίας των προτεινόμενων δράσεων:	3. Εμπλεκόμενοι φορείς / υπηρεσίες (κατηγορίες φορέων ή ονομαστική αναφορά σε συγκεκριμένους φορείς)	4. Βασικές προϋποθέσεις συμμετοχής ωφελουμένων Ρομά	5. Θεσμικές παρεμβάσεις που απαιτούνται
Δράση 1:					
Δράση 2:					
Δράση 3:					
ΣΤΟΧΟΣ: Ενίσχυση της ενεργούς συμμετοχής των Ρομά στα κοινά					
Δράσεις	1.Στόχος: α) ωφελούμενοι β) δείκτες μέτρησης της αποτελεσματικότητας γ)δείκτες παρακολούθησης	2. Βασικές προϋποθέσεις επιτυχίας των προτεινόμενων δράσεων:	3. Εμπλεκόμενοι φορείς / υπηρεσίες (κατηγορίες φορέων ή ονομαστική αναφορά σε συγκεκριμένους φορείς)	4. Βασικές προϋποθέσεις συμμετοχής ωφελουμένων Ρομά	5. Θεσμικές παρεμβάσεις που απαιτούνται
Δράση 1: Οριζόντια δράση: Δημιουργία σταθερού ανοιχτού διαύλου	Ωφελούμενοι: όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς				

<p>δημόσιου διαπολιτισμικού διαλόγου μεταξύ των εμπλεκόμενων κρατικών φορέων και φορέων από το πεδίο με την εκπροσώπηση στο διάλογο αυτό, και της ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΡΟΜ «ΕΛΛΑΝ ΠΑΣΣΕ» με στόχο την πρόληψη και καταπολέμηση του αντισιγανισμού και την ενθάρρυνση και ενδυνάμωση της πρόσβασης των Ρομά στην κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική και πολιτική ζωή</p>					
Δράση 2:					
Δράση 3:					
ΣΤΟΧΟΣ: Ανάπτυξη των ικανοτήτων των τοπικών αρχών στην άσκηση πολιτικών ένταξης των Ρομά					

Δράσεις	1.Στόχος: α) ωφελούμενοι β) δείκτες μέτρησης της αποτελεσματικότητας γ)δείκτες παρακολούθησης	2. Βασικές προϋποθέσεις επιτυχίας των προτεινόμενων δράσεων:	3. Εμπλεκόμενοι φορείς / υπηρεσίες (κατηγορίες φορέων ή ονομαστική αναφορά σε συγκεκριμένους φορείς)	4. Βασικές προϋποθέσεις συμμετοχής ωφελουμένων Ρομά	5. Θεσμικές παρεμβάσεις που απαιτούνται
Δράση 1:					
Δράση 2:					
Δράση 3:					
ΣΤΟΧΟΣ: Ανάπτυξη των ικανοτήτων των φορέων της κοινωνίας των πολιτών στην υποστήριξη των διαδικασιών ένταξης των Ρομά					
Δράσεις	1.Στόχος: α) ωφελούμενοι β) δείκτες μέτρησης της αποτελεσματικότητας γ)δείκτες παρακολούθησης	2. Βασικές προϋποθέσεις επιτυχίας των προτεινόμενων δράσεων:	3. Εμπλεκόμενοι φορείς / υπηρεσίες (κατηγορίες φορέων ή ονομαστική αναφορά σε συγκεκριμένους φορείς)	4. Βασικές προϋποθέσεις συμμετοχής ωφελουμένων Ρομά	5. Θεσμικές παρεμβάσεις που απαιτούνται
Δράση 1: Συνεργασία και συντονισμός με τους οικείους ενδιαφερόμενους και ανάπτυξη ικανοτήτων της κοινωνίας πολιτών και των τοπικών αρχών συμμετοχής στην	Ωφελούμενοι: Κοινότητες Ρομά με έμφαση σε γυναίκες και παιδιά Ρομά				

πολιτική ένταξης των Ρομά από κοινού με την ΕΛΛΑΝ ΠΑΣΣΕ					
Δράση 2:					
Δράση 3:					

Γ. Στόχος «Μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, ώστε να γεφυρωθεί το κοινωνικοοικονομικό χάσμα μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού»

ΕΝΟΤΗΤΑ Α. Καταγραφή των παραστάσεων σας ως προς την υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα σε σχέση με συγκεκριμένους στόχους ένταξης των Ρομά

Θεματικοί Στόχοι «Πρόσβαση σε Βασικά Αγαθά» «Πρόσβαση σε Επαρκείς Εισοδηματικούς Πόρους» «Κοινωνική προστασία Ρομά σε υψηλό κίνδυνο αποκλεισμού»
Ποια είναι η υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα σε σχέση με την πρόσβαση των Ρομά σε βασικά αγαθά (διατροφή, στέγαση, ύδρευση, υπηρεσίες, ενέργεια);
Ποια είναι η υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα σε σχέση με την πρόσβαση των Ρομά σε επαρκείς εισοδηματικούς πόρους μέσω της άσκησης απασχόλησης;
Ποια είναι η υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα σε σχέση με την πρόσβαση των Ρομά σε επαρκείς εισοδηματικούς πόρους μέσω της λήψης προνοιακών επιδομάτων;
Ποια είναι η υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα σε σχέση με την πρόσβαση των Ρομά σε επαρκείς εισοδηματικούς πόρους μέσω της λήψης άλλων κοινωνικών επιδομάτων;
Ποια είναι η υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα σε σχέση με την κοινωνική προστασία Ρομά σε υψηλό κίνδυνο αποκλεισμού (παιδιά, γυναίκες, ανάπηροι, ηλικιωμένοι);

ΕΝΟΤΗΤΑ Β. Καταγραφή αντιπροσωπευτικών δράσεων σας την περίοδο 2011-2020 σε σχέση με τους τρεις Θεματικούς Στόχους

Δράσεις	1. Στόχευση	2. Δείκτες-ωφελούμενοι	3. Χωροθέτηση - Συνεργαζόμενοι Φορείς	4. Χρηματοδότηση	5. Διάρκεια
<p>Καταγράψτε σχετικές αντιπροσωπευτικές Δράσεις που έχει υλοποιήσει / υλοποιεί ο Φορέας Σας;</p>	<p>A. Η δράση είναι γενικής στόχευσης (γενικά για ευάλωτες ομάδες πληθυσμού) ή ειδικό μέτρο για τους ΡΟΜΑ;</p>	<p>A. Υπάρχουν δείκτες στόχου μέτρησης της αποτελεσματικότητας και ποιοι είναι αυτοί; B. Έχουν οριστεί δείκτες παρακολούθησης της υλοποίησης; Γ. Πόσοι είναι οι ωφελούμενοι; Δ. Ποιος ο αρχικός στόχος ως προς τους ωφελούμενους</p>	<p>A. Χωροταξικά που εντοπίζεται η κάθε Δράση: α) Τοπικό επίπεδο, β) Περιφερειακό επίπεδο, γ) Εθνική εμβέλεια B. Υπάρχουν άλλοι φορείς του Δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα με τους οποίους συνεργάζεστε για την υλοποίηση των μέτρων</p>	<p>A. Ποιο είναι το Χρηματοδοτικό Εργαλείο και ποιο το ύψος της χρηματοδότησης κάθε Δράσης;</p>	<p>A. Ποια είναι η διάρκεια της Δράσης: Έτος έναρξης-Έτος Λήξης</p>
<p>Δράση 1: Γραπτές συμβολές ΕΕΔΑ α) Τακτοποίηση δημοτολογικών εκκρεμοτήτων των Ρομά</p>	<p>Ωφελούμενοι: α) Ρομά</p>				

<p>και ζητημάτων ιθαγένειας (Έκθεση της ΕΕΔΑ για την κατάσταση των Τσιγγάνων στην Ελλάδα, 2001, Έκθεση της ΕΕΔΑ με Προτάσεις για ζητήματα σχετικά με την κατάσταση και τα δικαιώματα των Τσιγγάνων στην Ελλάδα, 2009, Συμβολή της ΕΕΔΑ στην Δεύτερη Περιοδική Έκθεση των ΗΕ για την Ελλάδα 2015, Έκθεση της ΕΕΔΑ για την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεις στην Ελλάδα, Ιούλιος 2016 και Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ σε ΣχΝ για την Ιθαγένεια 2019)</p> <p>β) Γυναίκες Ρομά (Έκθεση της ΕΕΔΑ για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών, Οκτώβριος 2020)</p> <p>γ) Παιδιά Ρομά (Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης</p>	<p>β) Γυναίκες Ρομά</p> <p>γ) Παιδιά Ρομά</p>				
--	---	--	--	--	--

για τα Δικαιώματα του Παιδιού, 2018 Έκθεση της ΕΕΔΑ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Ιανουάριος 2020) δ) Ρομά και Covid-19 (Έκθεση της ΕΕΔΑ για την ανάγκη προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τη λήψη των μέτρων αντιμετώπισης του Covid - 19, Ιούνιος 2020)	δ) Ρομά				
Δράση 2:					
Δράση 3:					

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ. Καταγραφή των εισηγήσεων / προτάσεων σας ως προς το περιεχόμενο της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2027 σε σχέση με την εκπλήρωση συγκεκριμένων Στόχων

ΣΤΟΧΟΣ: Ενίσχυση της πρόσβασης των Ρομά σε βασικά αγαθά					
Δράσεις	1.Στόχος: α) ωφελούμενοι β) δείκτες μέτρησης της αποτελεσματικότητας γ)δείκτες παρακολούθησης	2. Βασικές προϋποθέσεις επιτυχίας των προτεινόμενων δράσεων:	3. Εμπλεκόμενοι φορείς / υπηρεσίες (κατηγορίες φορέων ή ονομαστική αναφορά σε συγκεκριμένους φορείς)	4. Βασικές προϋποθέσεις συμμετοχής ωφελουμένων Ρομά	5. Θεσμικές παρεμβάσεις που απαιτούνται
Δράση 1: Εκπόνηση μελέτης από την ΕΕΔΑ για την πρόσβαση σε καθαρό και επαρκές νερό με έμφαση, μεταξύ των άλλων, στο δικαίωμα των Ρομά για επαρκές νερό, 2014	Ωφελούμενοι Κοινότητες Ρομά				
Δράση 2:					
Δράση 3:					
ΣΤΟΧΟΣ: Ενίσχυση της πρόσβασης των Ρομά σε επαρκείς εισοδηματικούς πόρους					
	1.Στόχος: α) ωφελούμενοι β) δείκτες μέτρησης της	2. Βασικές προϋποθέσεις	3. Εμπλεκόμενοι φορείς / υπηρεσίες	4. Βασικές προϋποθέσεις	5. Θεσμικές παρεμβάσεις που

Δράσεις	αποτελεσματικότητας γ)δείκτες παρακολούθησης	επιτυχίας των προτεινόμενων δράσεων:	(κατηγορίες φορέων ή ονομαστική αναφορά σε συγκεκριμένους φορείς)	συμμετοχής ωφελουμένων Ρομά	απαιτούνται
Δράση 1:					
Δράση 2:					
Δράση 3:					
ΣΤΟΧΟΣ: Ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας Ρομά σε υψηλό κίνδυνο αποκλεισμού					
Δράσεις	1.Στόχος: α) ωφελούμενοι β) δείκτες μέτρησης της αποτελεσματικότητας γ)δείκτες παρακολούθησης	2. Βασικές προϋποθέσεις επιτυχίας των προτεινόμενων δράσεων:	3. Εμπλεκόμενοι φορείς / υπηρεσίες (κατηγορίες φορέων ή ονομαστική αναφορά σε συγκεκριμένους φορείς)	4. Βασικές προϋποθέσεις συμμετοχής ωφελουμένων Ρομά	5. Θεσμικές παρεμβάσεις που απαιτούνται
Δράση 1: Ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση από κοινού με την ΕΛΛΑΝ ΠΑΣΣΕ με στόχο την ενδυνάμωσή των γυναικών και των παιδιών Ρομά	Ωφελούμενοι: Γυναίκες και παιδιά Ρομά				

Δράση 2:					
Δράση 3:					
ΣΤΟΧΟΣ: Πρόληψη και καταπολέμηση της φτώχειας των παιδιών Ρομά					
Δράσεις	1.Στόχος: α) ωφελούμενοι β) δείκτες μέτρησης της αποτελεσματικότητας γ)δείκτες παρακολούθησης	2. Βασικές προϋποθέσεις επιτυχίας των προτεινόμενων δράσεων:	3. Εμπλεκόμενοι φορείς / υπηρεσίες (κατηγορίες φορέων ή ονομαστική αναφορά σε συγκεκριμένους φορείς)	4. Βασικές προϋποθέσεις συμμετοχής ωφελουμένων Ρομά	5. Θεσμικές παρεμβάσεις που απαιτούνται
Δράση 1:					
Δράση 2:					
Δράση 3:					

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΠΟΛΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ!

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

